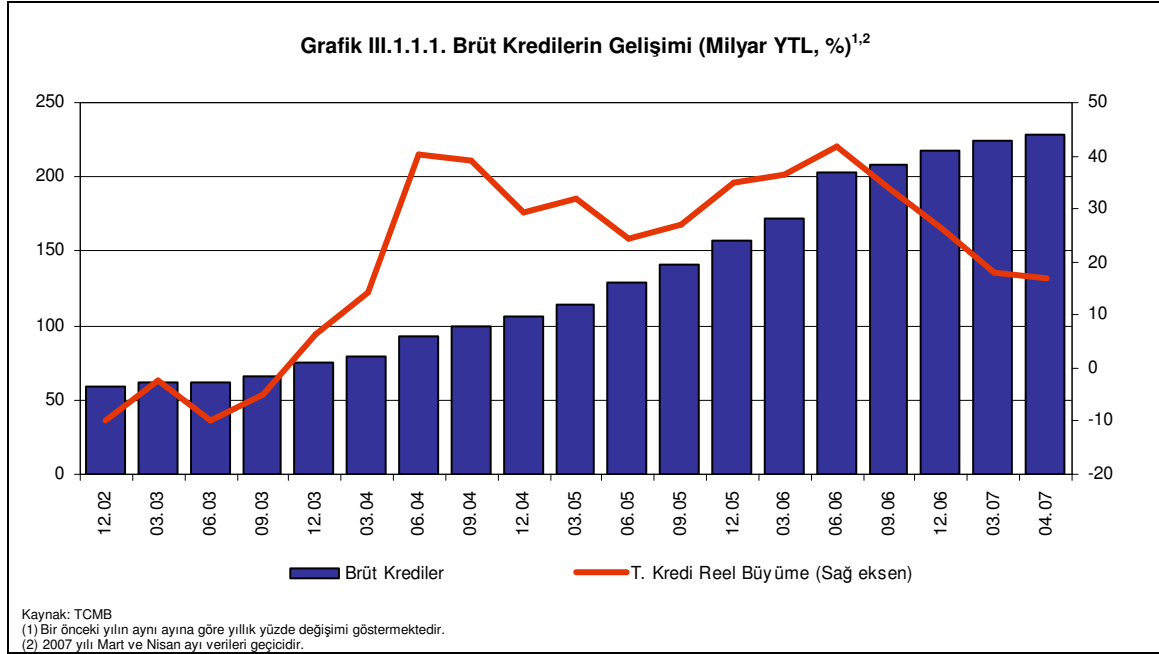

III. BANKACILIK SEKTÖRÜ RİSKLERİ

Geleneksel bankalarla aynı hukuki statüye sahip olmalarına rağmen, çalışma esasları farklılık gösteren katılım bankaları bu bölümde yer alan risk analizlerinde hariç tutulmuştur.

III.1. Kredi Riski ve Senaryo Analizi

III.1.1. Kredilerin Gelişimi

2006 yılı sonu itibariyle bankacılık sektörü kredi hacmi bir önceki yıl sonuna göre yüzde 26,2'lik reel artış göstererek, 217.8 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Daha önceki yıllarla karşılaştırıldığında brüt kredi⁵ hacmi artış hızında görülen yavaşlama, yılın ikinci çeyreğinde finansal piyasalarda görülen dalgalanmanın etkisiyle yükselen faiz oranlarının söz konusu seyrini korumasından kaynaklanmıştır. Geçici verilere göre, artış hızında görülen yavaşlama eğilimi 2007 yılının ilk dört ayında da devam etmiştir (Grafik III.1.1.1).

⁵ Brüt Krediler = Canlı Krediler + Brüt Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Tablo III.1.1.1. Kredilerle İlgili Seçilmiş Bazı Oranlar^{1,2} (Milyon YTL, %)

	2002	2003	2004	2005	2006	04.07
İlk 5 Banka						
Brüt Kredi Toplamı	32.540	40.888	56.620	87.889	127.494	132.310
Toplam Brüt Krediler İçerisindeki Pay	55	55	54	56	59	61
TGA / Toplam Brüt Kredi	15	11	5	4	4	4
Kredi / Mevduat	38	42	48	55	80	79
İlk 10 Banka						
Brüt Kredi Toplamı	46.028	58.000	83.965	127.913	183.154	191.316
Toplam Brüt Krediler İçerisindeki Pay	77	77	79	81	84	88
TGA / Toplam Brüt Kredi	20	12	6	5	4	4
Kredi / Mevduat	40	43	49	59	69	69
Sektör						
Brüt Kredi Toplamı	59.411	74.850	105.698	157.440	217.846	228.855
TGA / Toplam Brüt Kredi	18	12	6	5	4	4
Kredi / Mevduat	43	48	55	65	73	73

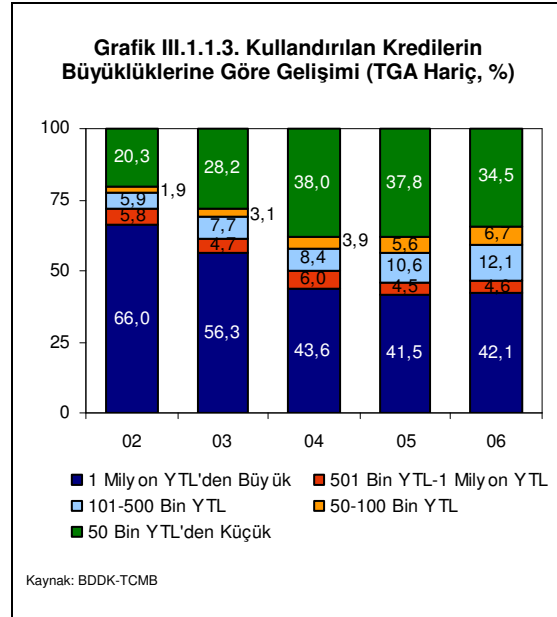
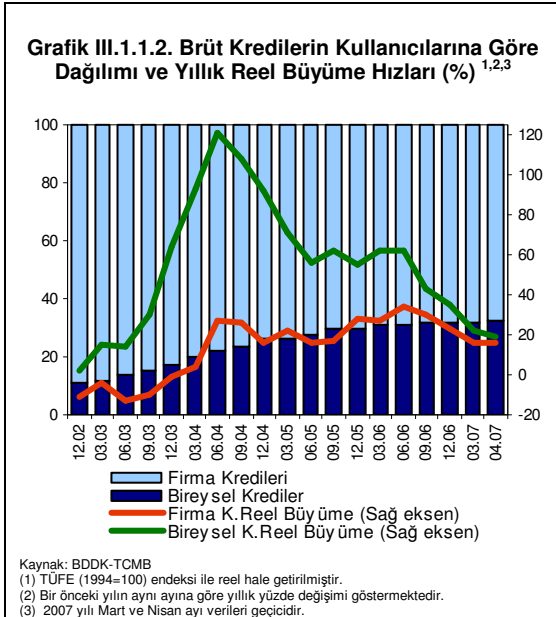
Kaynak : BDDK-TCMB

(1) Toplam brüt kredilerine göre ilk 5 ve 10 banka alınmıştır.

(2) 2007 yılı Nisan ayı verileri geçicidir.

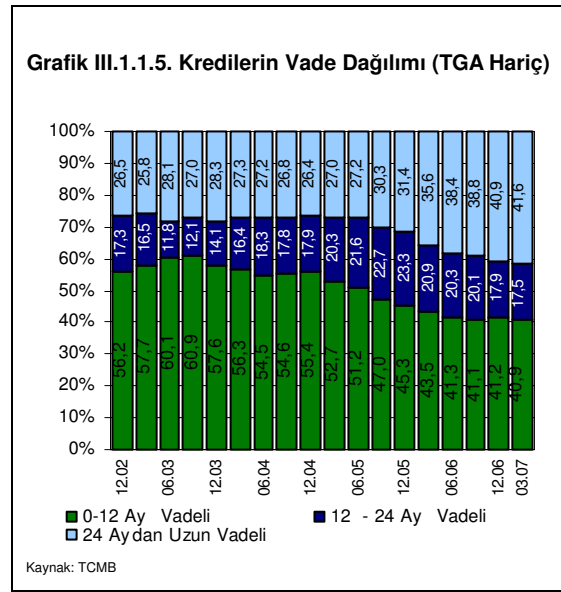
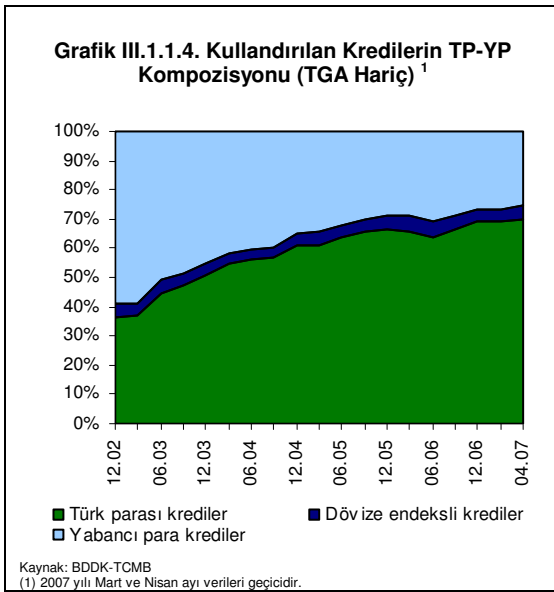
2006 yılı sonu itibarıyla en fazla kredi kullandıran ilk 5 ve 10 bankanın toplam krediler içerisindeki payı yükselirken, tahsili gecikmiş alacak dönüşüm oranında ilk 10 banka ve sektörde azalış görülmüştür. İlk 5 bankanın kredi/mevduat oranında görülen hızlı artış, 2005 yılı sonunda bu grupta yer alan ve toplam mevduatın yaklaşık yüzde 20'sine sahip bir kamu bankasının grup dışında kalmasından kaynaklanmaktadır. 2007 yılı Nisan ayı itibarıyla ilk 5 ve 10 bankanın krediler içerisindeki payı artmaya devam ederken, tahsili gecikmiş alacak dönüşüm oranlarında bir değişiklik olmamıştır (Tablo III.1.1.1).

Sektörün kredi/mevduat oranının 2006 yılı sonunda yüzde 73 ile son beş yılın en yüksek seviyesine ulaşması bankaların aracılık fonksiyonlarının artması açısından, son yıllarda tahsili gecikmiş alacak dönüşüm oranında görülen iyileşme ise kredi riski açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir (Tablo III.1.1.1).

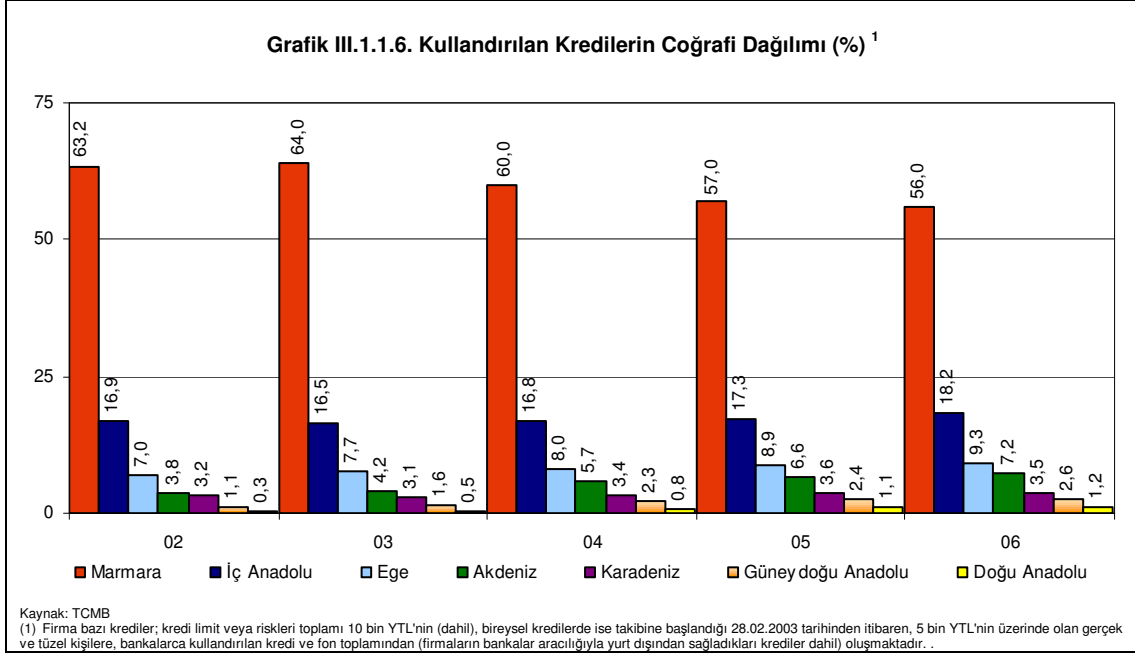
Yılın ikinci çeyreğinde yaşanan dalgalanmanın ardından finansman koşullarındaki sıkılaşıma, bireysel kredileri daha fazla etkilemiş ve 2005 yılında görülen yüzde 55,4'lük reel artış hızı 2006 yılında yüzde 34,6'ya gerilemiş, firma kredilerinin artış hızındaki yavaşlama ise daha sınırlı kalmıştır. Firma kredilerinin toplam krediler içerisindeki payı ise 2006 yılında azalış göstermiştir. Kredi faizlerinin 2006 yılının ilk yarısına kıyasla yüksek seyirini sürdürmesi bireysel ve firma kredilerinin reel artış hızlarındaki azalışın 2007 yılının ilk dört ayında da devam etmesine neden olmuştur (Grafik III.1.1.2).

Kredilerin büyüklüklerine göre dağılımına bakıldığında; 2006 yılı sonunda bir önceki yıla göre 50 bin YTL'den küçük kredilerin payında azalış yaşanırken diğer grupların payında artış söz konusudur (Grafik III.1.1.3). 1 Milyon YTL'den büyük kredi kullanan müşteri sayısı diğer gruplardan daha düşük olduğundan, bu grupta görülen artış kredi riskini arttıran bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

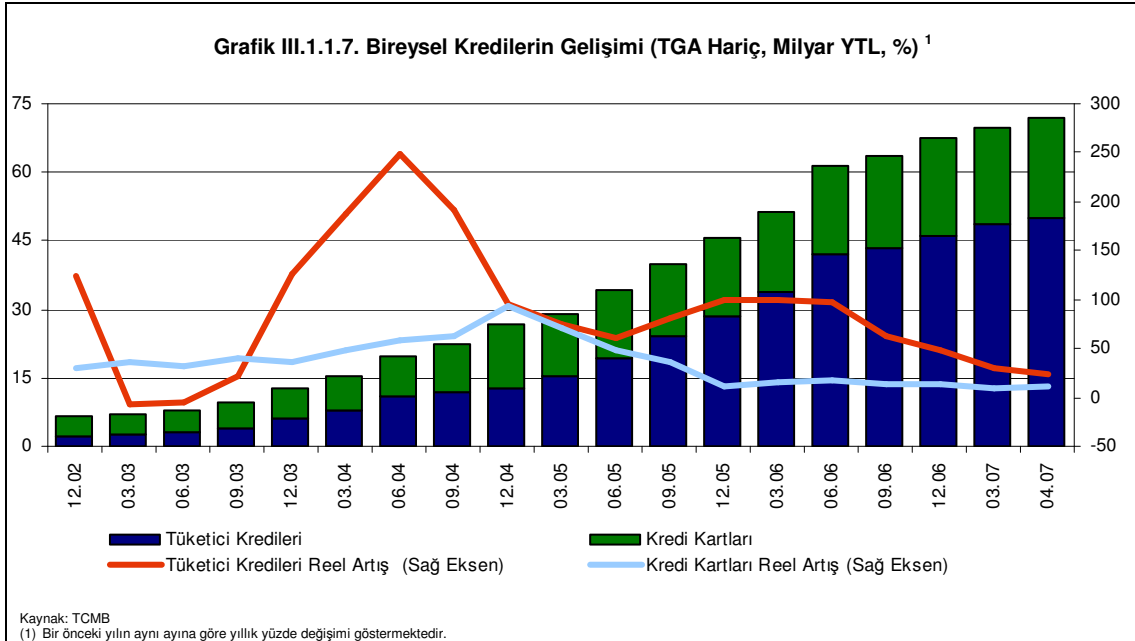

Bankaların kullandığı Türk parası kredilerin toplam krediler içerisindeki payı 2006 yılı içinde dalgalanmalar göstermiş, ancak döviz kurlarında sağlanan istikrarın ardından 2006 yılı sonu itibariyle yüzde 69,1'e, 2007 yılı Nisan ayı itibariyle ise yüzde 69,9'a yükselmiştir (Grafik III.1.1.4). Bireysel kredilerin tamamına yakını Türk parası cinsinden kullanıldığından, yabancı para kredilerin esas olarak firmalarca kullanıldığı ve dolayısıyla bu kesimin döviz kuru hareketlerinden daha fazla etkileneceği açıktır.

Diğer taraftan, 2006 yılında kredilerin vadesinin uzadığı ve söz konusu eğilimin 2007 yılında da devam ettiği görülmektedir (Grafik III.1.1.5). 24 aydan uzun vadeli kredilerdeki artışta esas olarak tüketici kredileri etkili olmuştur.

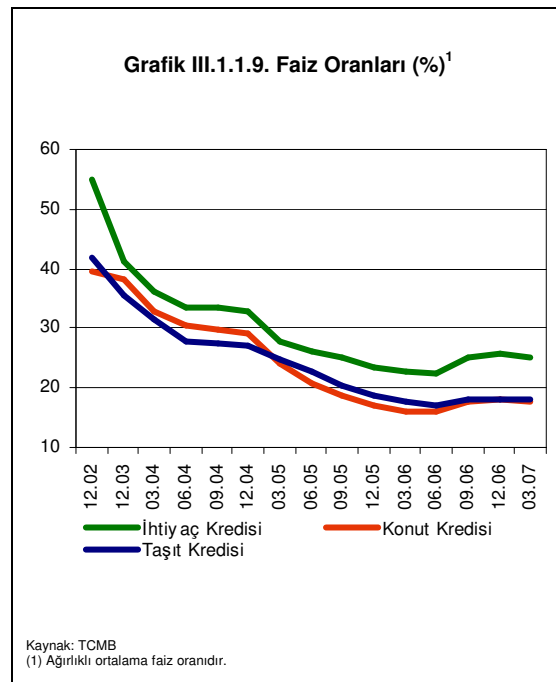
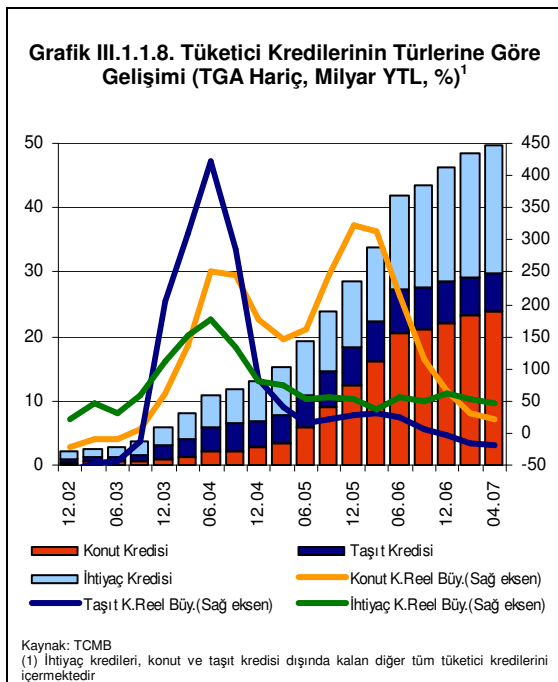
Kredilerin coğrafi dağılımında, 2004 yılından itibaren bölgesel yoğunlaşmanın azalmaya devam ettiği, 2006 yılında özellikle Marmara Bölgesinin payının düştüğü, Karadeniz Bölgesi hariç diğer bölgelerin toplam krediler içerisindeki payının arttığı görülmektedir (Grafik III.1.1.6). Söz konusu değişim küçük firmalara ve tüketicilere kullanılan kredilerin artmasından kaynaklanmaktadır.

2006 yılında toplam kredilerde görülen yavaşlama eğilimi tüketici kredilerinde daha belirgin hale gelmiş, 2005 yılındaki yüzde 99,3'lük reel artış 2006 yılında yüzde 47,8'e gerilemiş ve 2007 yılı ilk dört ayında da azalmaya devam etmiştir (Grafik III.1.1.7).

Kredi kartları⁶ ise 2006 yılı sonunda bir önceki yıla göre yüzde 13,5 reel artışla 21,2 milyar YTL'ye ulaşmıştır. 2007 yılı Nisan ayında ise yıllık reel artış yüzde 11,6'ya düşmüştür (Grafik III.1.1.7).

Banka Kredileri Eğilim Anketinin 2007 yılı Ocak-Mart dönemine⁷ ilişkin sonuçları incelendiğinde; Nisan-Haziran 2007 dönemi için bankaların beklentisinin bireysel kredilere uygulanan standartların gevşetileceği ve tüm bireysel kredi türlerinde talebin artacağı yönünde olduğu görülmektedir. 2007 yılı Nisan ayı Tüketici Güven Endeksi⁸de benzer sonuçları göstermektedir. Nitekim söz konusu Endekse göre gelecek dönem için dayanıklı tüketim malı alma ihtimalinde yükseliş beklenmektedir. Ancak, seçim sürecine girildiği bu dönemde uygulanmakta olan sıkı para politikasının da etkisiyle, kredi faizlerinin yüksek seyrinin önümüzdeki dönemde kredi talebini sınırlamaya devam edeceği düşünülmekte ve kısa vadede tüketici kredilerinde yeni bir hareketlenme beklenmemektedir.

Özellikle tüketici kredilerinin genişlemesinde en önemli kalem olan konut kredileri 2006 yılı ikinci yarısında faiz oranlarında görülen artışın etkisiyle (Grafik III.1.1.9) ivmesini kaybetmesine rağmen, toplam tüketici kredileri içerisindeki payı artmaya devam etmiştir. 2006 yılı Haziran ayından itibaren ihtiyaç kredilerinin reel artış hızı yükselme eğilimine girmiş ve 2007 yılının ilk dört ayında konut kredilerinin üzerinde gerçekleşmiştir. Bu gelişmede tüketicilerin kredi kartı borçlarını kapatmak amacıyla ihtiyaç kredisi kullanmaya yönelmelerinin de etkili olduğu düşünülmektedir. Taşıt kredileri ise 2007 yılının başından itibaren azalış göstermektedir (Grafik III.1.1.8).

⁶ Kredi kartları ile yapılan harcama tutarları ile nakit çekimlerinin kart hamili tarafından bankaya ödenmesine kadar ilgili nakdi kredi hesabında izlenen tutarı göstermektedir.

⁷ TCMB, Banka Kredileri Eğilim Anketi, 1 Mayıs 2007

⁸ TÜİK-TCMB Tüketici Güven Endeksi, Nisan 2007, 22.04.2007, Sayı:79

Tablo III.1.1.2. Seçilmiş Ülkeler İtibariyle Konut Kredilerinin Toplam Krediler ve GSYİH İçindeki Gelişimi (%)

	Konut Kredileri / Toplam Krediler				Konut Kredileri / GSYİH			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
Belçika	22,8	25	26,5	26,1	24,4	26,6	27,9	31,8
Çek Cumhuriyeti	12	15,3	20,5	23,8	4,5	6	7,9	9,9
Estonya	18,6	21,6	25,4	32,4	7,9	11,7	16,6	24,7
Yunanistan	22,2	24	25,8	28,1	14,8	17,1	19,6	23,7
İrlanda	22,2	26,5	28,2	28,4	33,8	39,5	49,6	59,1
Letonya	11,2	16,2	21,1	25,1	4	7,3	11,8	19,4
Litvanya	11,1	14,2	18,3	21,3	1,9	3,4	5,5	9,1
Macaristan	13,8	19,5	21,1	19,8	5,3	8,4	10,2	10,3
Polonya	11,3	14,5	15,8	17	3,4	4,5	5,3	5,4
Portekiz	35,5	35,8	36,5	38	48,5	49	49,7	53,9
Slovenya	4,9	5,3	5,9	8,1	1,9	2,3	2,8	5
AB25	30	32,5	33,6	34,3	34,1	37,6	39,5	43,2
Türkiye ¹	0,9	1,3	2,7	7,8	0,2	0,2	0,6	2,5

Kaynak: EU Banking Structures, October 2006.

(1) 2006 yılı sonu itibariyle Türkiye için Konut Kredileri/Toplam Krediler oranı yüzde 10,6, Konut Kredileri/ GSYİH oranı ise yüzde 3,8'dir.

Son yıllarda konut kredilerinde görülen hızlı artışa rağmen, bu kredilerin 2005 yılı sonu itibariyle gerek toplam krediler gerekse GSYİH içerisindeki payları, seçilmiş AB ülkeleri ve AB25 ortalamasının altında seyretmektedir (Tablo III.1.1.2). Bu oranın, ipotekli konut finansmanı sisteminin tam olarak devreye girmesi için çıkarılması gereken ikincil düzenleme çalışmalarının tamamlanmasının ardından yeni bir finansman imkanına kavuşacak olan bankaların konut kredisi kullandırılmalarıyla daha da artması beklenmektedir.

Tablo III.1.1.3. Firma Kredilerinin Sektörel Dağılımı (%)^{1,2}

	Brüt Krediler			YP Krediler / Toplam Krediler		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
1 Toptan, Perakende Tic., Komisyon, Motorlu Araç Servis Hizm.	15,4	19,1	22,7	43,8	38,2	37,5
2 Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme	5,4	5,7	7,8	79,5	68,8	54,7
3 Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	11,6	9,3	7,1	75,3	70,5	66,7
4 İnşaat	6,0	6,5	6,4	65,3	59,5	50,3
5 Gıda, Meşrubat ve Tütün San.	7,2	7,3	5,5	51,4	47,9	46,2
6 Metal Ana San ve İşlenmiş Mad. Ürt.	5,4	5,4	5,4	76,5	73,9	73,5
7 Elektrik Gaz ve Su Kaynakları	5,0	3,8	5,1	95,6	96,0	93,4
8 Tarım, Avcılık, Ormancılık	5,2	4,7	4,6	22,3	19,5	17,3
9 Makine ve Teçhizat San.	3,3	3,1	3,6	66,6	60,2	45,9
10 Otel ve Restoranlar (Turizm)	2,8	3,0	3,3	81,8	77,6	75,8
İlk 10 Sektör Toplamı	67,2	68,0	71,5	62,5	55,8	51,7

Kaynak: TCMB

(1) Krediler, 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 44 üncü maddesi çerçevesinde bankalarca yapılan bildirimlerden derlenmiş olup, kredi limiti veya riskleri toplamı 10 bin YTL'nin (dahil) üzerinde olan gerçek ve tüzel kişilere, bankalarca kullanılan kredileri (firmaların bankalar aracılığıyla yurt dışından sağladıkları krediler dahil) içermektedir. Tasfiye olunacak alacaklar, faiz tahakkuk ve reeskontları dahil, gayri nakdi krediler hariçtir. Bu nedenle bilanço esaslı analizlerde kullanılan kredi rakamlarından farklılık arz etmektedir.

(2) Finansal aracılık sektörü hariçtir.

Bankamız Risk Merkezi kayıtlarına göre, ilk on sektörün toplam brüt firma kredileri içerisindeki payının 2005 yılı sonu itibariyle yüzde 68'den, 2006 yılı sonunda yüzde 71,5'e yükseldiği ve dolayısıyla sektörel yoğunlaşmanın arttığı görülmektedir. 2006 yılı sonu itibariyle "Toptan, Perakende Ticaret, Komisyon, Motorlu Araç Servis Hizmetleri" yüzde 22,7 ile firmalarca kullanılan toplam krediler içerisinde en büyük paya sahip sektör olmaya devam etmektedir. İlk 10 sırada yer alan sektörlerden "Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi", "Gıda, Meşrubat ve Tütün Sanayi", "İnşaat" ve "Tarım, Avcılık ve Ormancılık" sektörlerinin toplam firma kredilerinden aldığı paylar, 2005 yılı sonuna göre azalış göstermiştir. Diğer taraftan, firmalarca kullanılan yabancı para kredilerin toplam krediler içindeki payının 2006 yılı sonu itibariyle seçilen tüm sektörlerde gerilediği görülmektedir (Tablo III.1.1.3).

III.1.2. Tahsili Gecikmiş Alacakların Gelişimi

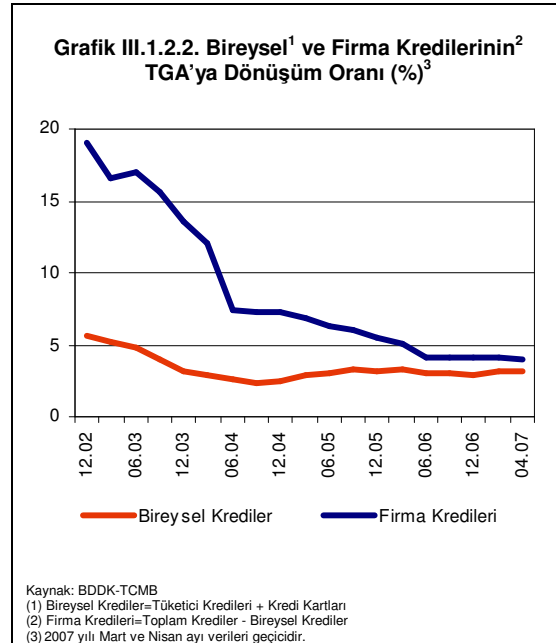
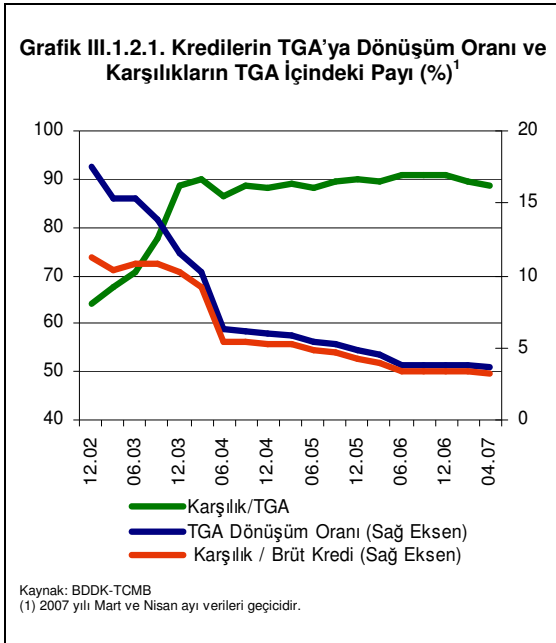
2006 yılında tahsili gecikmiş alacaklar bir önceki yıl sonuna göre yüzde 9,2 oranında artarak, 8,2 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Söz konusu tutar geçici verilere göre, 2007 yılı Nisan ayı itibarıyla 8,4 milyar YTL olmuştur.

Tablo III.1.2.1. Toplam TGA'ların Dağılımı (Milyon YTL)¹

	2002	2003	2004	2005	03.06	06.06	09.06	12.06
Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar	1.207	924	595	813	878	823	961	1.149
Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar	2.596	2.296	415	775	790	842	902	820
Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar	6.626	5.409	5.342	5.907	6.025	5.920	5.910	6.212
Toplam TGA	10.430	8.629	6.353	7.495	7.692	7.585	7.773	8.182

Kaynak: BDDK-TCMB
(1) İller Bankası hariçtir.

Tahsili gecikmiş alacakların dağılımı incelendiğinde ise 2006 yılında da zarar niteliğindeki krediler ve diğer alacakların toplam donuk alacaklar içerisinde en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. Ancak, 2006 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren tahsil imkânı sınırlı ve zarar niteliğindeki krediler ve diğer alacaklarda artış olduğu dikkat çekmektedir (Tablo III.1.2.1).

2006 yılında tahsili gecikmiş alacak tutarı artarken, TGA dönüşüm oranının⁹ sınırlı da olsa azalması, bu dönemde kredilerdeki artışın daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır (Grafik III.1.2.1). Tahsili gecikmiş alacaklar için yüksek karşılıklandırma politikası devam etmekle birlikte, karşılıkların kredilere oranı azalmaktadır (Grafik III.1.2.1). Diğer taraftan, 2006 yılında bankacılık sektörünün standart nitelikli ve yakın izlemedeki nakdi kredileri için yüzde 0,8 civarında genel karşılık bulundurulmaktadır.

Ekonomik kesimlere göre TGA gelişimi incelendiğinde, 2006 yılında hem bireysel krediler hem de firma kredileri TGA dönüşüm oranları azalmıştır. 2007 yılı Nisan ayı itibarıyla firma kredileri için söz konusu orandaki düşüş devam ederken, bireysel kredilerde sınırlı da olsa bir artış görülmektedir (Grafik III.1.2.2). 2006 yılı sonunda yürürlüğe giren Anadolu Yaklaşımının firma kredileri TGA dönüşüm oranına olumlu katkı yapabileceği düşünülmektedir.

⁹ Tahsili Gecikmiş Alacak Dönüşüm Oranı = Brüt Tahsili Gecikmiş Alacak (TGA) / Brüt Krediler

Kutu III.1.2.1. Anadolu Yaklaşımı

Kamuoyunda "**Anadolu Yaklaşımı**" adı verilen ve 31 Ocak 2002 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren "Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 4743 Sayılı Kanuna" nazaran daha geniş kapsamlı olan "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Mali Sektöre Olan Borçlarının Yeniden Yapılandırılması Hakkında 5569 Sayılı Kanun" 30 Aralık 2006 tarih ve 26392 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun ile finansal darboğaz yaşamakta iken yeniden yapılandırılmaları halinde yaşaması mümkün olan ve katma değer yaratma kabiliyetine sahip mal ve hizmet üreten ve İstanbul Yaklaşımından yararlanmamış olan küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) ekonomiye kazandırılması ve bu yolla istihdamın artırılması amaçlanmaktadır.

5569 Sayılı Kanuna göre; 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden veya yıllık net satış hasılatı ya da bilanço toplamı 25 milyon YTL'ye kadar olan işletmeler KOBİ olarak nitelendirilecek ve bu işletmelerin 31 Ekim 2006 tarihine kadar açılmış ve banka ya da diğer mali kurumlar (finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansman şirketleri ve varlık yönetim şirketleri ile Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma A.Ş.) nezdinde donuk veya şüpheli alacaklar hesabına intikal eden kredileri, finansal yeniden yapılandırma çerçeve anlaşmalarında belirlenecek süre ve koşullarla yeniden yapılandırılacaktır.

Yeniden yapılandırma sözleşmeleri kapsamında; kredi borçlarının vadelerini uzatmak, işletmelerin kredilerini yenilemek (TMSF ve Tasfiye Halinde Emlak Bankası hariç), işletmelere ilave yeni kredi vermek (TMSF ve Tasfiye Halinde Emlak Bankası hariç), anapara ve/veya asli faiz ve/veya temerrüt faizi veya kâr paylarını indirmek veya bunlardan vazgeçmek, anapara, faiz veya kâr payı alacaklarını; kısmen veya tamamen iştirake çevirmek (Ziraat Bankası, Halk Bankası, tasfiye halinde Emlak Bankası ve TMSF Bankaları hariç), aynı, nakdi ya da tahsil şartına bağlı bir bedel karşılığı devir veya temlik etmek, borçlu ya da üçüncü kişilere ait aynı değerler karşılığında kısmen veya tamamen tasfiye etmek, diğer bankalarla birlikte hareket ederek protokoller yapmak şeklinde tedbirler alınabilecektir.

Kanunda, KOBİ'lerin bankalara ve diğer mali kurumlara olan kredi borçlarının yeniden yapılandırılmasının yanı sıra, 31 Ekim 2006 tarihine kadar vadesi geldiği halde ödenmemiş bulunan; elektrik, doğalgaz, telefon veya su borçları ile vergi ve sigorta prim borçlarının da, sözleşme tarihinden itibaren iki ay içinde başvurulması halinde, teminat aranmaksızın kanuni faiz oranı uygulanmak suretiyle yirmidört aya kadar ertelenebileceği hükme bağlanmıştır.

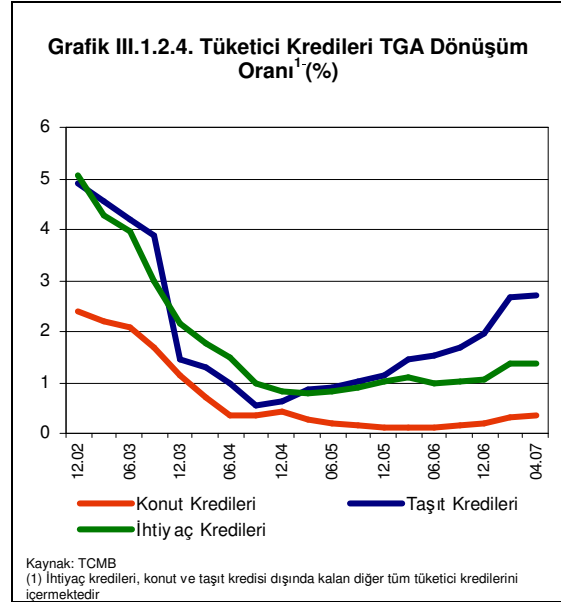
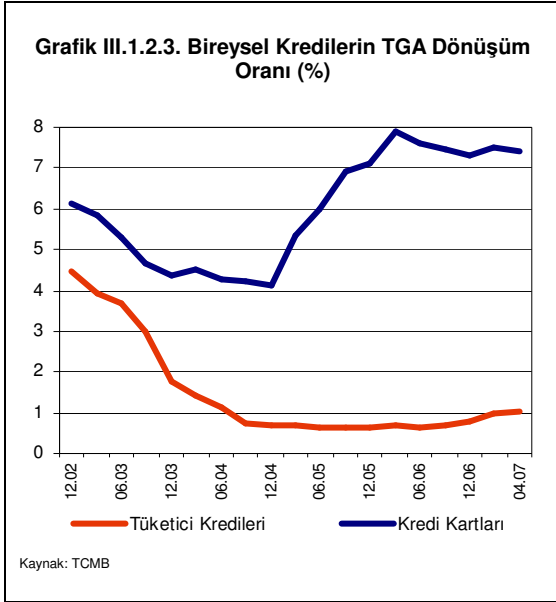
Kanunun uygulanmasına yönelik Yönetmeliğin 31 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe girmesinin ardından Türkiye Bankalar Birliği tarafından hazırlanan "Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşması" 20 Mart 2007 tarihinde yayımlanarak, imza için 10 işgünü süre verilmiştir. 03.04.2007 tarihi itibarıyla 9 mevduat bankası, 3 kalkınma ve yatırım bankası, 3 katılım bankası ve 7 banka dışı mali kuruluş tarafından imzalanan "Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşması" Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 4 Nisan 2007 tarih ve 2155 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Uygulamanın bundan sonraki aşamasında, çerçeve anlaşmalarının onaylandığı tarihten itibaren iki yıllık süre içinde anlaşmaya taraf olan finansal kuruluşlar ile uygulama kapsamına giren borçlu KOBİ'ler arasında finansal yeniden yapılandırma sözleşmelerinin imzalanması gerekmektedir.

Tablo III.1.2.2. Seçilmiş Ülkeler İtibariyle Kredilerin TGA'ya Dönüşüm Oranı ve Karşılıkların TGA İçindeki Payı (%)

	TGA Dönüşüm Oranı					Karşılık / TGA				
	2003	2004	2005	2006	Son veri	2003	2004	2005	2006	Son veri
Arjantin	17,7	10,3	5,0	3,4	Kasım	79,2	102,9	124,6	128,5	Mart
Brezilya	4,8	3,8	4,4	-	Aralık	144,6	162,1	145,5	-	Aralık
Bulgaristan	3,2	2,0	2,2	2,2	Aralık	50,0	48,5	45,3	47,6	Eylül
Çek Cumhuriyeti	4,9	4,1	4,3	4,1	Eylül	76,7	69,4	63,2	62,2	Eylül
Hırvatistan	5,2	4,6	4,0	3,5	Aralık	60,6	60,1	58,2	55,5	Haziran
Macaristan	3,0	2,9	2,7	2,7	Eylül	47,3	51,3	54,4	-	Aralık
Letonya	1,4	1,1	0,7	0,5	Haziran	89,4	99,1	98,8	110,0	Haziran
Litvanya	3,0	2,3	0,6	1,1	Aralık	-	-	-	-	
Polonya	10,4	9,2	7,7	6,6	Haziran	53,4	61,3	61,6	57,8	Eylül
Romanya	8,3	8,1	8,3	8,4	Eylül	-	45,6	45,6	47,1	Eylül
Rusya	5,0	3,8	3,2	2,7	Eylül	118,0	139,5	156,3	159,3	Eylül
Slovak Cumhuriyeti	3,7	2,6	5,0	3,7	Ağustos	85,8	86,4	85,1	99,0	Eylül
Ukrayna	28,3	30,0	19,6	17,8	Aralık	22,3	21,0	25,0	23,1	Aralık
Fransa	4,0	3,7	3,3	3,2	Haziran	57,7	57,6	59,7	58,7	Haziran
Almanya	5,3	5,1	4,1	4,0	Haziran	-	-	-	-	
Yunanistan	5,1	5,4	5,5	5,5	Haziran	49,9	51,4	61,9	60,9	Haziran
İtalya	6,7	6,6	5,3	-	Aralık	-	-	-	-	
İngiltere	2,5	1,9	1,0	-	Aralık	71,2	64,5	56,1	-	Aralık
ABD	1,1	0,8	0,7	0,7	Eylül	140,4	168,1	155,0	148,4	Eylül
Türkiye	11,5	6,0	4,8	3,8	Aralık	88,6	88,1	89,8	90,8	Aralık

Kaynak: IMF Global Financial Stability Report, April 2007, BDDK-TCMB

Ülkemizde 2006 yılında TGA dönüşüm oranının Çek Cumhuriyeti, Polonya, Romanya, Ukrayna, Yunanistan ve Almanya gibi seçilmiş ülkelerin altında seyrettiği, Karşılık/TGA oranının ise Arjantin, Letonya, Rusya, Slovak Cumhuriyeti ve ABD hariç yüksek seviyelerde gerçekleştiği görülmektedir (Tablo III.1.2.2).

2006 yılı Mart ayında yüzde 7,9 ile son yılların en yüksek seviyesine ulaşan kredi kartı TGA dönüşüm oranı, bu tarihten itibaren düşüş eğilimine girmiştir. Tüketici kredileri TGA dönüşüm oranı ise 2006 yılının ikinci yarısından itibaren sınırlı da olsa artış eğiliminde olup, bu artış esas itibariyle taşıt kredilerinden kaynaklanmaktadır (Grafik III.1.2.3, Grafik III.1.2.4).

Tüketici kredileri TGA dönüşüm oranlarında artış görülmekle birlikte, bu kredilerin teminatlarının diğer kredi teminatlarından daha kolay nakde dönüştürülebilmesi ve müşteri sayısı itibarıyla daha geniş tabana yayılması bankaların kredi riskini sınırlandırmaktadır.

Tablo III.1.2.3. Firma Kredilerinin Sektörel Bazda TGA Dönüşüm Oranları (%)¹

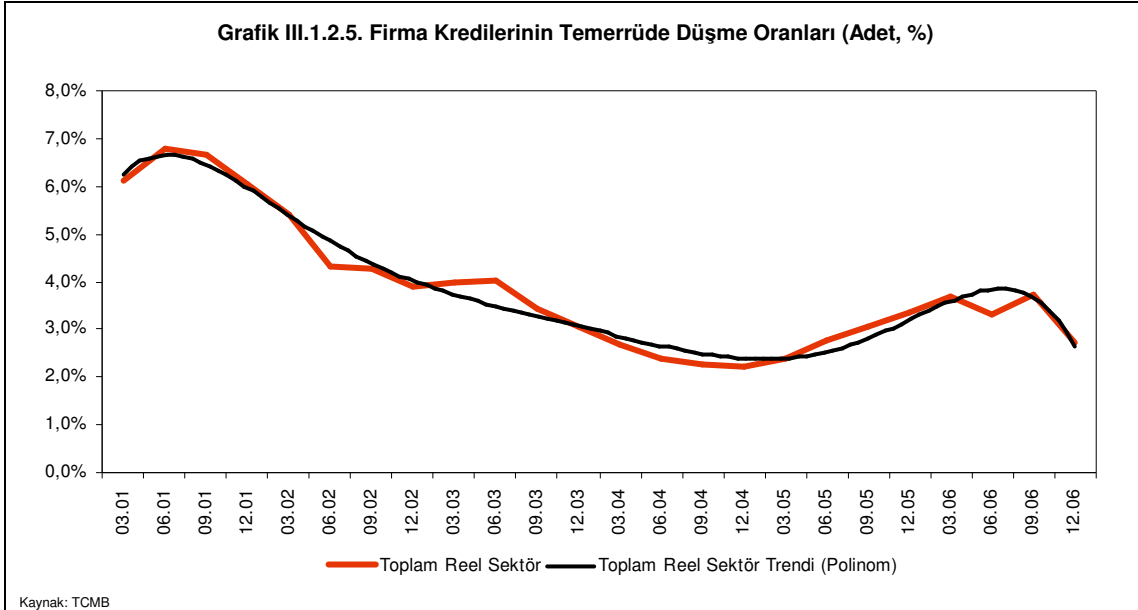
	2002	2003	2004	2005	2006
1 Toptan, Perakende Tic., Komisyon.Motorlu Araç Servis Hizm.	26,1	15,5	5,2	3,9	2,3
2 Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme	7,3	3,6	2,1	3,4	1,3
3 Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	18,8	12,5	8,1	10,0	11,2
4 İnşaat	11,9	7,0	4,9	4,3	4,0
5 Gıda, Meşrubat ve Tütün San.	15,7	10,6	5,9	3,8	3,8
6 Metal Ana San ve İşlenmiş Mad. Ürt.	16,1	9,3	4,1	2,7	0,9
7 Elektrik Gaz ve Su Kaynakları	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
8 Tarım, Avcılık, Ormancılık	8,7	6,3	4,7	3,4	3,1
9 Makine ve Teçhizat San.	12,5	9,7	4,4	5,0	2,1
10 Otel ve Restoranlar (Turizm)	17,9	13,1	5,9	3,1	2,4

Kaynak: TCMB

(1) Krediler, 1211 sayılı Merkez Bankası Kanununun 44 üncü maddesi çerçevesinde bankalarca yapılan bildirimler esas alınarak hesaplanmış olup, kredi limit veya riskleri toplamı 10 bin YTL'nin (dahil) üzerinde olan gerçek ve tüzel kişilere, bankalarca kullanılan kredileri (firmaların bankalar aracılığıyla yurt dışından sağladıkları krediler dahil) içermektedir. Bu nedenle bilanço esaslı analizlerde kullanılan TGA tutarlarından farklılık arz etmektedir.

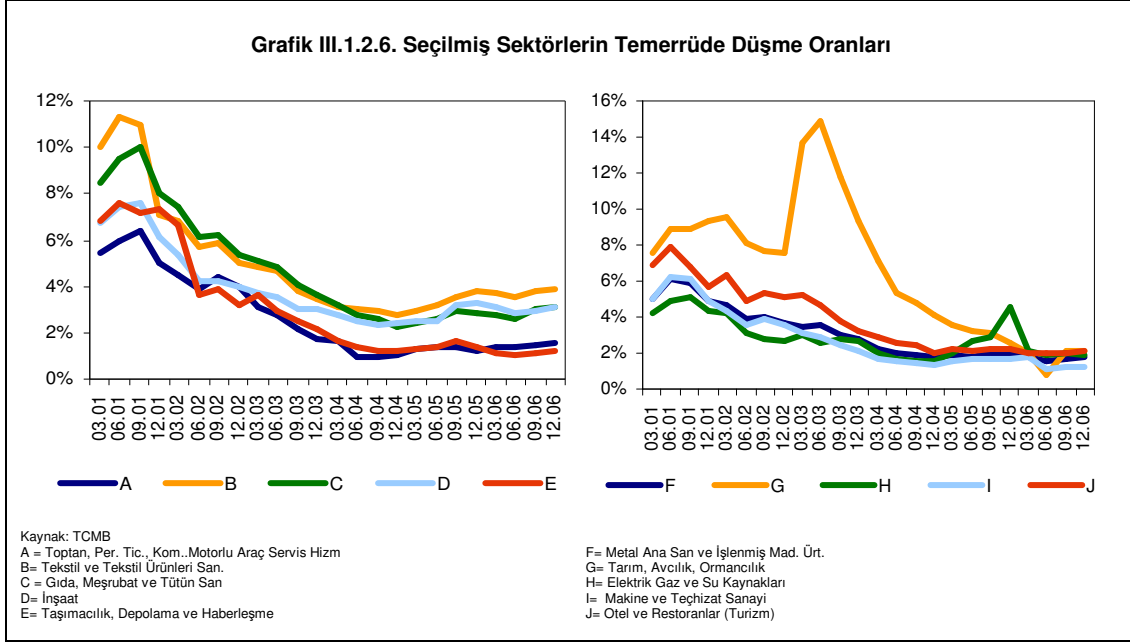
Bankamız Risk Merkezi Müdürlüğü verilerine göre; 2006 yılı sonu itibarıyla "Tekstil ve Tekstil Ürünleri" sektörüne kullanılan kredilerin TGA'ya dönüşüm oranının bir önceki yıl sonuna göre arttığı, "Elektrik Gaz ve Su Kaynakları" ve "Gıda, Meşrubat ve Tütün Sanayi" sektörlerine kullanılan kredilerin TGA'ya dönüşüm oranlarının 2005 yılı sonuna göre değişmediği, diğer sektörlerde ise TGA'ya dönüşüm oranlarının azaldığı görülmektedir (Tablo III.1.2.3).

Grafik III.1.2.5. Firma Kredilerinin Temerrüde Düşme Oranları (Adet, %)

Kaynak: TCMB

Cari dönemde TGA hesaplarında izlenen firma sayısının, kredi kullanan toplam firma sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanan temerrüde düşme oranı, Bankamız Risk Merkezi Müdürlüğüne izlenen toplam 29 sektör için 2005 yılı sonunda yüzde 3,3 iken 2006 yılı sonunda yüzde 2,7'ye gerilemiştir (Grafik III.1.2.5).

En çok kredi kullanan ilk 10 Sektör incelendiğinde, söz konusu sektörler için ortalama temerrüde düşme oranının bir önceki yıl sonunda yüzde 2,6 iken, 2006 yılı sonunda yüzde 2,2'ye gerilediği görülmektedir. 2006 yılı sonu itibariyle en yüksek oran, daralan üretim hacmiyle son dönemlerde imalat sanayi üretimine katkısı da negatif olan ve giderek daha az kredi kullanmasına rağmen, reel sektördeki toplam TGA hacminin yüzde 25'inden fazlasını oluşturan "Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi"nde gerçekleşmiştir (Grafik III.1.2.6).

2006 yılı sonu itibariyle "Toptan ve Perakende Ticaret", "Gıda, Meşrubat ve Tütün Sanayi" ve "Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi"nde temerrüde düşme oranları bir önceki yıl sonuna göre artarken, diğer sektörlerde azalış görülmektedir (Grafik III.1.2.6).

Ayrıca, 2006 yılı sonu itibariyle "Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi", "Gıda, Meşrubat ve Tütün Sanayi" ile "İnşaat Sektörü" temerrüde düşme oranları sektör ortalamasının üzerindedir.

Kutu III.1.2.2. Sektörlerin Temerrüde Düşme Oranları Korelasyonları

Tablo 1'de sektörlerin temerrüde düşme oranlarının korelasyonları hesaplanmıştır. Korelasyon matrisi incelendiğinde, sektörlerin temerrüde düşme oranlarının korelasyonlarının aynı yönde olduğu ve dolayısıyla makro değişkenlerdeki olumsuz gelişmelerin tüm reel sektör kredi portföyünü aşağı yukarı benzer yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, her ne kadar genel olarak sektörün temerrüde düşme oranları halihazırda gerileme eğiliminde olsa da, literatürde yapılan çalışmaların da göstermiş olduğu gibi, ekonominin genişleme dönemlerinde artan kredi hacminin her zaman bankacılık sektörünün kredi riskine olan maruziyetini artırdığı gözden kaçırılmamalıdır. Bu çerçevede, büyüyen bir ekonomide ihtiyaç duyulan finansman kaynakları içerisinde belki de en önemlisi olan banka kredilerine reel sektörün mevcut talebinin, ihtiyatlılık prensibi gereği doğru ve etkin analiz yöntemleriyle karşılanmasının, bankacılık sektörünün risk yönetimi açısından oldukça önemli ve finansal sistemin kırılabilirliğinin azaltılmasında en başta gelen yollardan biri olduğu düşünülmektedir.

Tablo 1. Korelasyon Matrisi ¹

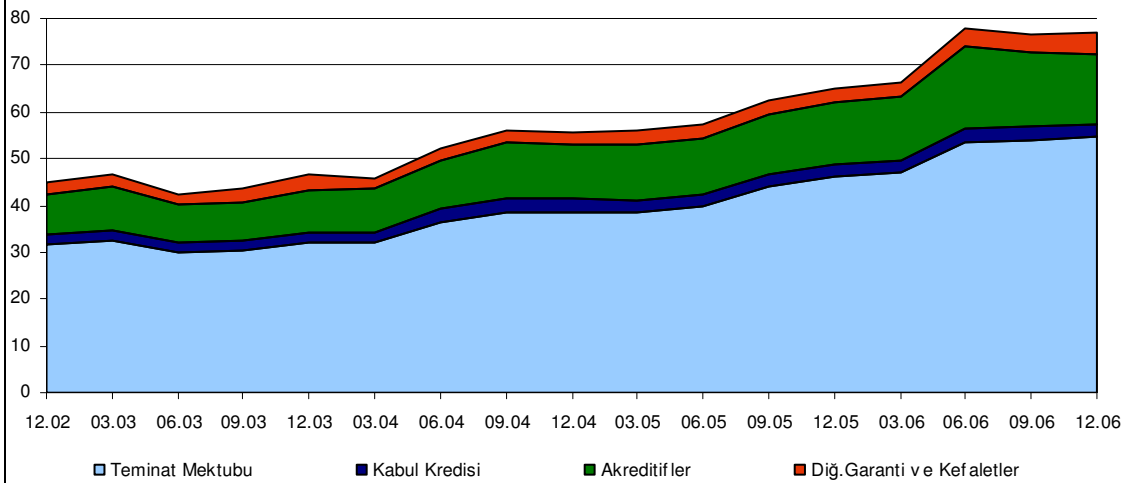
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Toplan, Per. Tic., Kom.Motorlu A. Ser. H.	1,00									
2	Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme	0,61	1,00								
3	Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	0,77	0,78	1,00							
4	İnşaat	0,65	0,88	0,88	1,00						
5	Gıda, Meşrubat ve Tütün San.	0,38	0,45	0,70	0,69	1,00					
6	Metal Ana San ve İşlenmiş Mad. Ürt.	0,73	0,81	0,93	0,88	0,67	1,00				
7	Elektrik Gaz ve Su Kaynakları	0,12	0,15	0,28	0,13	0,25	0,40	1,00			
8	Tarım, Avcılık, Ormanlık	0,31	0,38	0,55	0,63	0,53	0,57	0,13	1,00		
9	Makine ve Teçhizat San.	0,79	0,81	0,90	0,89	0,63	0,92	0,17	0,53	1,00	
10	Otel ve Restoranlar (Turizm)	0,67	0,66	0,59	0,53	0,33	0,71	0,51	0,21	0,64	1,00

Kaynak:TCMB

(1) HP filtresi kullanılarak trendden ayrıştırılmıştır.

III.1.3. Gayrinakdi Kredilerin Gelişimi

Grafik III.1.3.1. Gayrinakdi Kredilerin Türlerine Göre Gelişimi (Milyar YTL)

Kaynak: BDDK-TCMB

Bankaların gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerinden oluşan bilanço dışı yükümlülüklerinin toplam bilanço büyüklüğüne oranı, 2005 yılı sonu itibarıyla yüzde 16,3 iken, 2006 yılı sonunda yüzde 15,9'a gerilemiştir. Söz konusu azalış toplam aktiflerin artış hızının daha yüksek olmasından kaynaklanmıştır (Grafik III.1.3.1).

Büyük ölçüde teminat mektupları ve akreditiflerden oluşan gayrinakdi kredilerin nakdi kredilere oranı 2005 yılı sonunda yüzde 41,2 iken 2006 yılı sonu itibariyle yüzde 35,4'e düşmüş olup, 2006 yılı sonunda söz konusu kredilerin yüzde 64,4'ü yabancı para cinsindedir.

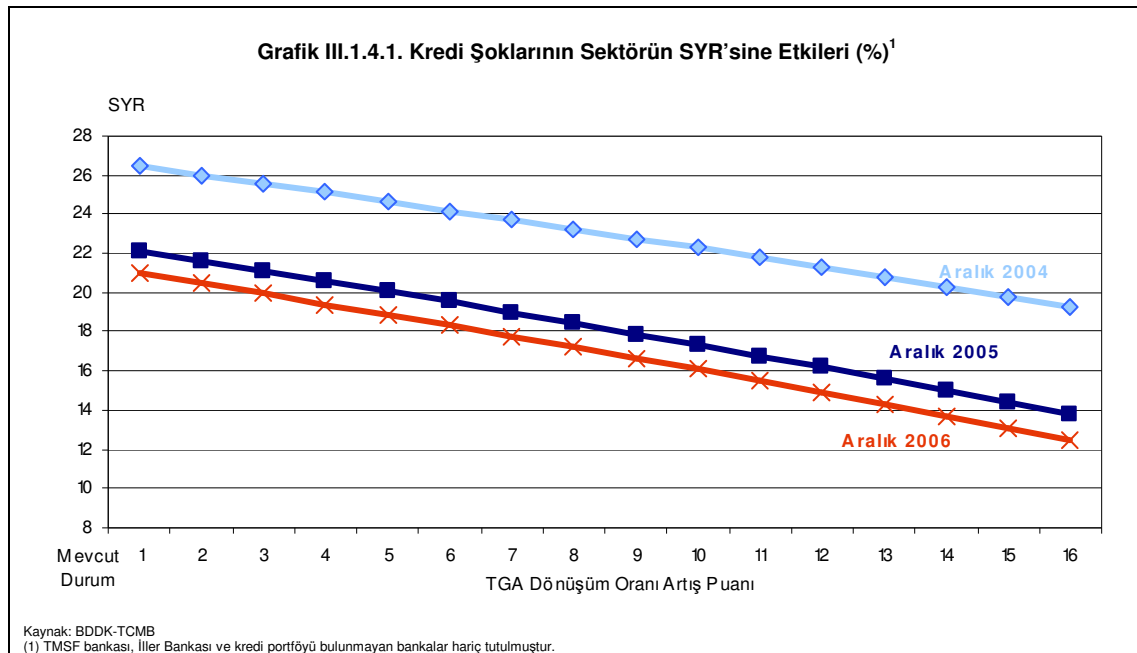
III.1.4. Kredi Riski Senaryo Analizi

Bankacılık sektörünün maruz kalabileceği kredi riskini değerlendirmek amacıyla 2006 yılı Aralık ayı itibariyle bankaların TGA dönüşüm oranlarında meydana gelebilecek bir artış neticesinde SYR'lerinin nasıl etkileneceği incelenmiştir.

Bu çerçevede;

- i) Bankacılık sektörünün kredi tutarının artmadığı,
- ii) Şoklar sonucu oluşan TGA'ların bankaların mevcut donuk alacak sınıflamaları oranında dağıldığı, şok öncesi TGA'sı bulunmayan bankaların şok sonrası yeni oluşacak TGA'larının tahsil imkanı sınırlı krediler olarak sınıflandırılarak yüzde 20 karşılık ayrıldığı,
- iii) Şok sonrası oluşan yeni TGA'ların şok öncesi SYR hesaplamasında yüzde 100 risk ağırlıklı krediler arasında yer aldığı ve
- iv) Sektörün risk ağırlıklı aktif ve öz kaynak toplamında şoklar haricinde bir değişiklik olmadığı

varsayımları altında senaryo analizleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, ek karşılıklar hesaplanırken teminat tutarları dikkate alınmamıştır.

Uygulanan senaryo analizi ile 1-15 puanlık TGA dönüşüm oranı artış şoklarının bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik rasyosu üzerinde yaratacağı etkiler incelenmiştir¹⁰. Buna göre, sektörün TGA dönüşüm oranına uygulanan 15 puanlık artış şoku, Aralık 2006 itibariyle sektörün SYR'sini 8,5 puan azaltmaktadır. Bu azalış, 2005 yılı Aralık ayı itibariyle uygulanan aynı şokun sektörün SYR'si üzerindeki etkisi ile karşılaştırıldığında ciddi farklılık

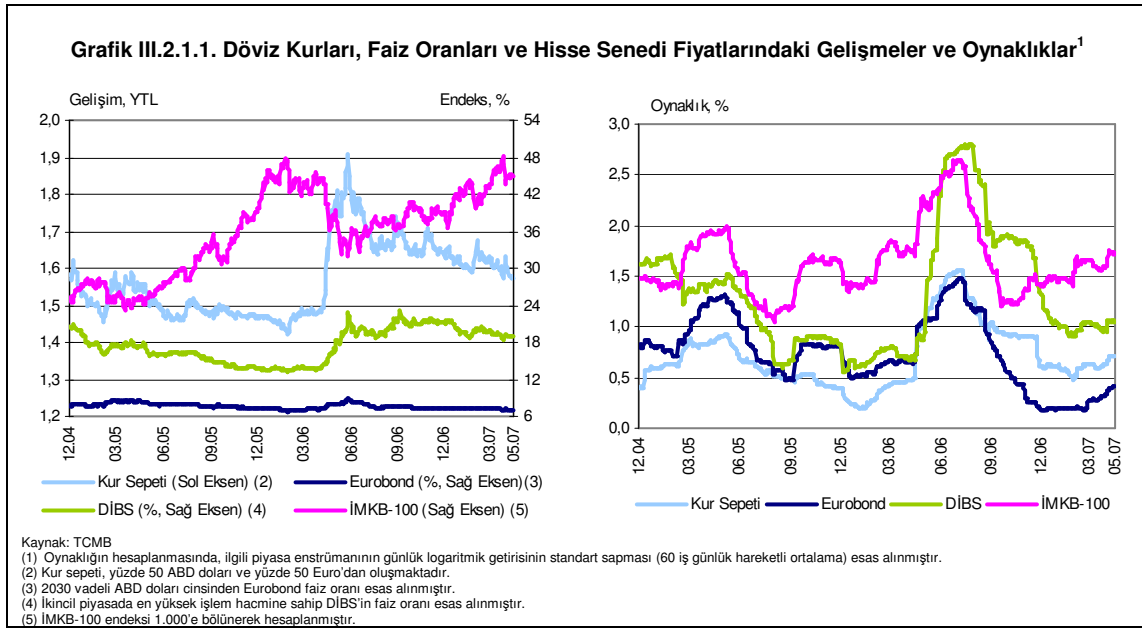
¹⁰ Kredilerin donuk alacak olarak sınıflandırılması ve ayrılan ek karşılıklar sonrasında, şok sonrası sermaye yeterlilik rasyosu (Öz kaynaklar – Ek Karşılıklar) / (Risk Ağırlıklı Aktifler Toplamı – Ek Karşılıklar) x 100 şeklinde hesaplanmıştır.

göstermemektedir. Aralık 2006 tarihinde SYR'nin başlangıç seviyesinin Aralık 2005 ile karşılaştırıldığında düşük olmasına karşın, azami şok sonucu dahi sektörün SYR'si yüzde 12,5 seviyesinde gerçekleşmektedir (Grafik III.1.4.1).

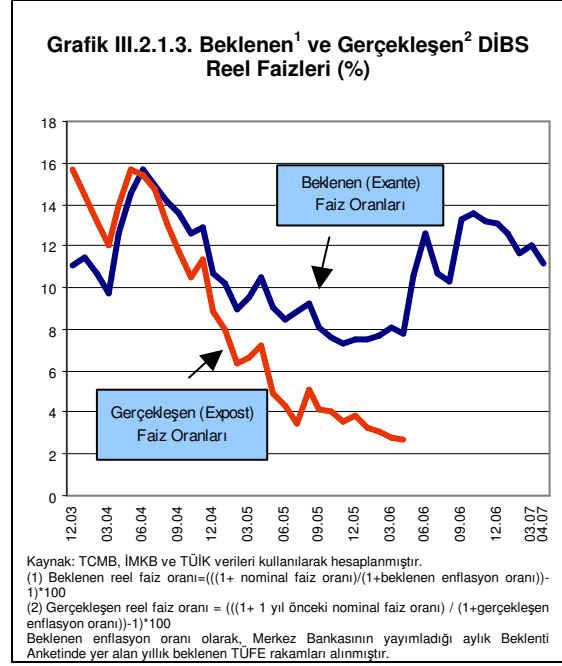
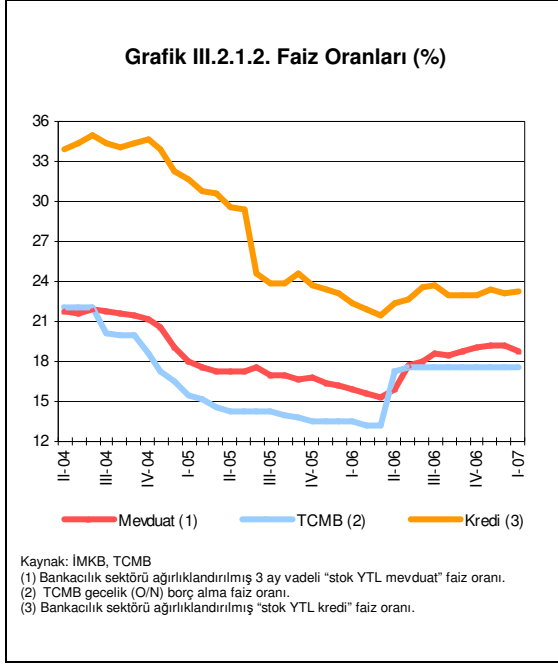
III.2. Piyasa Riski ve Senaryo Analizleri

III.2.1. Piyasa Riski Gelişmeleri

Faiz riski ve kur riskine ilişkin gelişmelerin banka bilançoları üzerindeki etkilerinin incelendiği bu bölümde ayrıca varsayım ve tarihsel verilere dayalı iki senaryo kurgulanmış ve etkileri analiz edilmiştir.

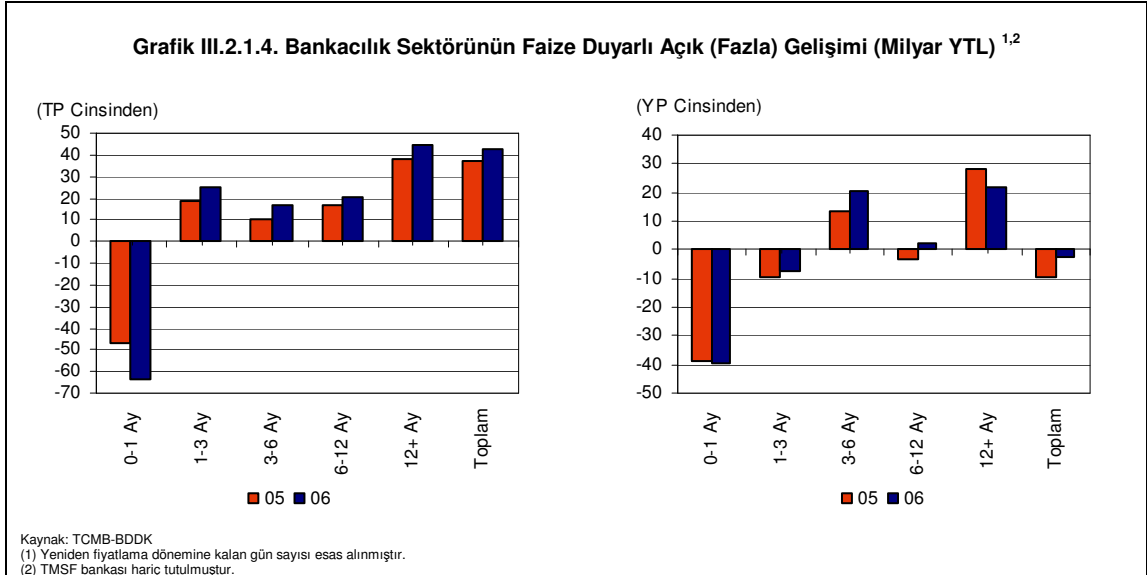

Mayıs-Haziran 2006 dalgalanmasının ardından alınan önlemlerle finansal piyasalarda istikrar yeniden sağlanmıştır. Ancak, 2007 yılının Şubat ayında uluslararası piyasalarda yaşanan dalgalanma Türkiye'yi de etkilemiş; YTL değer kaybetmiş, İMKB endeksinde ise hızlı bir düşüş gerçekleşmiştir. Ancak, söz konusu dalgalanmaya rağmen 2007 yılının ilk 5 ayı sonunda enflasyon beklentilerindeki iyileşmeye, küresel likidite imkanlarının uygunluğuna ve risk iştahının yüksekliğine bağlı olarak faizlerde gerileme yaşanmış, hisse senedi fiyatları yükselmiş ve YTL değer kazanmıştır. Bununla birlikte, finansal piyasalarda oynaklığın artış eğilimine girdiği görülmektedir (Grafik III.2.1.1).

2005 yılına kıyasla 2006 yılında kredi ve mevduat faiz oranları yükselmekle birlikte aralarındaki marj daralmıştır. Marjın daralmasının sabit faizli tüketici kredilerinden kaynaklandığı düşünülmektedir (Grafik III.2.1.2).

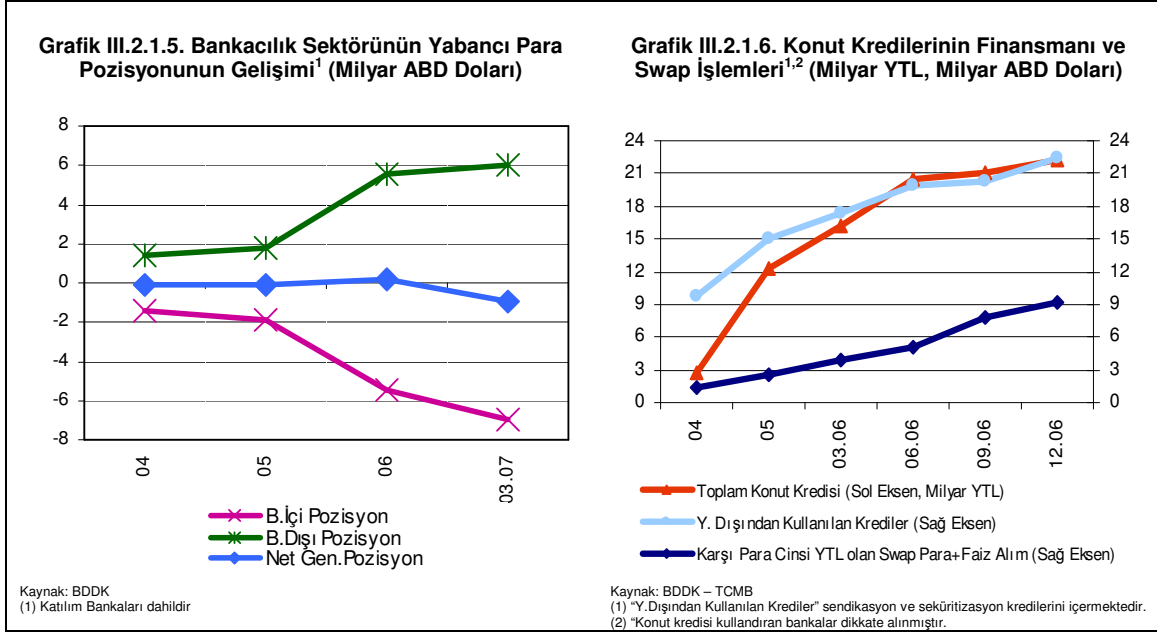
2005 yılı sonunda yüzde 7,6 olan beklenen reel faiz oranı, faizlerin yükselmesi sonucunda 2006 yılı sonu itibariyle yüzde 13,1'e yükselmiştir. Ancak, son dönemde hammadde fiyatlarındaki düşüş eğilimi, uluslararası likidite koşullarının gelişmekte olan ülkeler lehine seyretmesi ve faiz oranlarındaki gerilemenin, enflasyon beklentilerinin üzerinde iyileşmesinin etkisiyle beklenen reel faizler, 2007 yılı Nisan ayında yüzde 11,2'ye gerilemiştir (Grafik III.2.1.3).

Bankacılık sektörünün yeniden fiyatlama dönemine kalan gün sayısına göre Türk parası ve yabancı para cinsinden faize duyarlı açıklarının önceki dönemlerde olduğu gibi Aralık 2006 itibariyle de 0-1 ay vadede yoğunlaştığı görülmektedir. Aralık 2005-2006 döneminde 0-1 ay vadede Türk parası cinsinden faize duyarlı açık tutarında artış görülürken, diğer tüm vade

dilimlerinde faize duyarlı fazla tutarında artış meydana gelmektedir. Bu gelişme, incelenen dönemde bankaların faize duyarlı kaynaklarının vade yapısının kısaldığına işaret etmektedir.

Aynı dönem için yabancı para cinsinden faize duyarlı açık tutarı 0-1 ay vade diliminde yaklaşık aynı kalırken, 6-12 ay vade dilimindeki açık fazlaya dönüşmüştür. Toplamda ise Türk parası fazla tutarı 2 Milyar YTL artmış, yabancı para açık tutarı 5,5 Milyar YTL azalmıştır (Grafik III.2.1.4).

Bankacılık sektörünün yabancı para net genel pozisyonu (YPNGP) 2006 yılında denk pozisyona yakın seyretmiş, 2007 yılı başından itibaren ise açık pozisyona dönüşmüştür. Diğer yandan, bilanço içi pozisyon açığı, bilanço dışı pozisyon fazlasına paralel olarak 2006 yılının ilk çeyreğinden bu yana 5-7 milyar ABD doları aralığında seyretmektedir (Grafik III.2.1.5)

Bankacılık sektörünün özellikle 2006 yılında bilanço içinde yüksek açık pozisyon taşımalarının temel sebebi, Türk parası cinsinden kredilerin yabancı para kaynaklarla fonlanmasıdır. 2005 yılından beri yabancı kuruluşlarca giderek artan miktarlarda yapılan YTL cinsinden tahvil ihraçları sayesinde, bankalar, yurt dışından sağladıkları uzun vadeli yabancı para kredilerin bir kısmını swap işlemleri ile Türk parasına dönüştürmekte ve kur riski almadan uzun vadeli konut kredisi kullanılabilmektedirler (Grafik III.2.1.6).

Bilanço içi açık pozisyonunu bilanço dışı pozisyon fazlasıyla dengeleyen bankacılık sektörünün, karşı para kodu YTL olan (YTL/döviz olarak yapılan) seçilmiş türev varlıkları toplamı Aralık 2006 itibariyle yaklaşık 14,2 milyar ABD doları olup, bunun 12,5 milyar ABD dolarlık kısmı mali sektör kuruluşlarıyla yapılmıştır.

III.2.2. Senaryo Analizleri

III.2.2.1. Faiz ve Kur Artışları

Bu bölümde, faiz ve kur artışlarının birbirinden bağımsız olarak gerçekleşmeleri durumunda, bankacılık sektörüne ayrı ayrı ve toplam etkileri iki farklı senaryo altında incelenmiştir.

Senaryo A'da, Türk parasının diğer para birimlerine karşı yüzde 30 değer kaybedeceği, Türk parası cinsinden faizlerin 6 puan, yabancı para cinsinden faizlerin 5 puan birden artacağı ve Eurobond fiyatlarının yüzde 5 azalacağı varsayılmıştır.

Senaryo B'de ise Türk parasının diğer para birimlerine karşı yüzde 30, Eurobond fiyatlarının yüzde 5 değer kaybettiği, faiz artışlarının ise Mayıs ve Haziran aylarında piyasalarda yaşanan faiz dalgalanmalarından yaklaşık 2 kat yüksek gerçekleştiği varsayılmıştır¹¹.

Tablo III.2.2.1.1. Faiz ve Kur Artış Senaryoları

	SENARYO A	SENARYO B
A. Kur Artışı	Türk parasının diğer para birimlerine karşı yüzde 30 değer kaybetmesi	Türk parasının diğer para birimlerine karşı yüzde 30 değer kaybetmesi
B. Faiz Artışı - TP	0-1 ve 1-3 ay vadeli faize duyarlı Türk parası aktif ve pasiflerin 6 puan yüksekte yeniden fiyatlandırılması	Faize duyarlı Türk parası aktif ve pasiflerin 0-1 ay vadede 9 puan; 1-3 ay vadede 8 puan; ve 3-6 ay vadede 11 puan yüksekte yeniden fiyatlandırılması
C. Faiz Artışı - YP	0-1 ve 1-3 ay vadeli faize duyarlı yabancı para aktif ve pasiflerin 5 puan yüksekte yeniden fiyatlandırılması	Faize duyarlı yabancı para aktif ve pasiflerin 0-1 ay vadede 1,1 puan; 1-3 ay vadede 0,7 puan; ve 3-6 ay vadede 1,1 puan yüksekte yeniden fiyatlandırılması
D. TP Ticari Portföy ¹	Ticari portföyde yer alan iskontolu Türk parası cinsinden menkul kıymetlerin piyasa faiz oranlarının 6 puan artması	Ticari portföyde yer alan iskontolu Türk parası cinsinden menkul kıymetlerin piyasa faiz oranlarının 0-1 ay vadede 9 puan; 1-3 ay vadede 8 puan; ve 3-6 ay vadede 11 puan artması
E. Eurobond Portföyü	Ticari portföyde yer alan Eurobondların fiyatlarının yüzde 5 değer kaybetmesi	Ticari portföyde yer alan Eurobondların fiyatlarının yüzde 5 değer kaybetmesi

(1) BDDK, ticari portföyü, Basel Komitesi tavsiyeleri doğrultusunda, alım satım amaçlı ve satılmaya hazır menkul kıymetler olarak tanımlamaktadır.

Döviz kuru artışlarının sektöre etkileri hesaplanırken bankaların YPNGP verileri kullanılmış, faiz artışlarının sektöre olan etkilerinin hesaplanmasında ise, standart yöntemin tamamlayıcısı olan ve Basel Bankacılık Komitesi'nin uygulanmasını önerdiği yeniden fiyatlandırma yöntemi uygulanmıştır. Bu çerçevede, bankaların yeniden fiyatlama dönemine göre 0-1, 1-3 ve 3-6 ay vade dilimlerindeki faize duyarlı aktifleri ve pasifleri arasındaki fark tutarları kullanılmıştır.

Yeniden fiyatlandırmaya dayalı senaryo analizlerinde,

- Bankaların varlık ve yükümlülüklerinin faiz duyarlılığının analiz dönemi boyunca değişmediği,
- Vadesiz mevduatların faize duyarlı olmadığı,

¹¹ Mayıs-Haziran dalgalanmaları sonucu gerçekleşen faiz artışında DİBS faiz oranları esas alınmıştır.

- Yeni kaynak giriş-çıkışının olmadığı ve
- Faiz artışlarının senaryo A'da 3 ay; senaryo B'de 6 ay süreceği,

varsayılmıştır.

Ayrıca, faiz artışlarının ticari portföyde yer alan Türk parası cinsinden iskontolu menkul kıymetler ve Eurobond portföyünde yaratacağı değer kayıpları da hesaplanmıştır.

Tablo III. 2.2.1.2. Piyasa Riski Senaryo Analizi Sonuçları¹ (Milyon YTL)

	Senaryo A			Senaryo B		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
A. Kur Artışı						
a. Toplam	-52	-73	80,4	-52	-73	80,4
Kâr (Zarar) /Özkaynaklar (%)	-0,1	-0,2	0,2	-0,1	-0,2	0,2
b. Kâr Eden Bankalar	293	71	269,7	293	71	269,7
c. Zarar Eden Bankalar	-345	-143	-189,4	-345	-143	-189,4
Zarar Ed. Bank. Zarar Top./Özkaynaklar (%)	-2,1	-0,5	-1,4	-2,1	-0,5	-1,4
B. Faiz Artışı						
a. TP	49	8	-172,2	595	483	258,3
b. YP	-248	-352	-290,2	-53	-62	-2
Faiz Artışı Kaynaklı Kâr (Zarar) (a+b)	-198	-345	-462,4	542	421	256,3
Faiz Artışı Kayn. Kâr(Zarar)/ Özkaynak (%)	-0,5	-0,8	-0,9	1,5	1	0,5
C. TP Ticari Portföyü						
Faiz Artışı Kaynaklı Değer Azalışı	-951	-1.480	-1.549	-1.672	-2.583	-2.701
Faiz Artışı Kay. Değ. Azalışı/Özkaynak (%)	-2,6	-3,6	-3	-4,6	-6,3	-5,2
D. Eurobond Portföyü						
Değer Azalışı	-505	-518	-632	-505	-518	-632
Değer Azalışı/Özkaynak (%)	-1,4	-1,3	-1,2	-1,4	-1,3	-1,2
E. Toplam						
Kâr/Zarar	-1.707	-2.415	-2.563	-1.687	-2.752	-2.997
(Kâr/Zarar)/Özkaynak (%)	-4,6	-5,9	-5	-4,6	-6,7	-5,9
Sektörün Mevcut SYR'si (%)	25,6	21,2	19,8	25,6	21,2	19,8
Senaryo sonucu sektörün yeni SYR'si² (%)	24,4	20	18,8	24,4	19,8	18,6

(1) TMSF bankası ile T. Kalkınma Bankası, İller Bankası ve Eximbank hariçtir.(2) Senaryolar kapsamında verilen şoklar sonucu gerçekleşen kâr/zarar'ın yalnızca sermayeyi etkilediği, risk ağırlıklı aktifler üzerinde etkisi olmadığı varsayılmıştır.

III.2.2.1.1. Kur Artışı

Kur artış şoku sonucunda Aralık 2005 döneminde pozisyon açığı nedeniyle zarar yazan bankacılık sektörü, Aralık 2006 itibariyle pozisyon fazlasına sahip olmasına bağlı olarak kâr elde etmektedir. Aralık 2006 itibariyle kur artış şoku sonucu açık pozisyonları nedeniyle zarar eden bankaların toplam zarar tutarı, Aralık 2005'e göre artmaktadır. Artan toplam zarar tutarına ve zarara uğrayan bankaların düşük özkaynak tutarlarına bağlı olarak, zarar tutarının özkaynaklar içerisindeki payı da artmaktadır. Kur şoku sonucu kâr eden bankaların toplam kâr tutarları ise Aralık 2005-Aralık 2006 döneminde artmaktadır (Tablo III.2.2.1.2).

III.2.2.1.2. Faiz Artışı ve Değer Azalışı

i) Senaryo A'da 2006 yılı Aralık ayı itibariyle Türk parası ve yabancı para cinsinden net faiz gelirlerinde azalış, Senaryo B'de ise Türk parası cinsinden faiz gelirlerinde artış ve yabancı para cinsinden faiz gelirlerinde azalış meydana gelmektedir.

Senaryo A'da Aralık 2006 itibariyle faiz gelirlerinde azalış meydana gelmesi, Aralık 2006 döneminde 0-1 ay vade dilimindeki pozisyon açığındaki artıştan kaynaklanmaktadır. Senaryo B'de 3-6 ay vade diliminde pozisyon fazlası gelir artışı yaratırken, 0-1 ay vade dilimindeki pozisyon açığının artması bu gelir artışının 2005 yılına göre daha düşük gerçekleşmesine neden olmuştur.

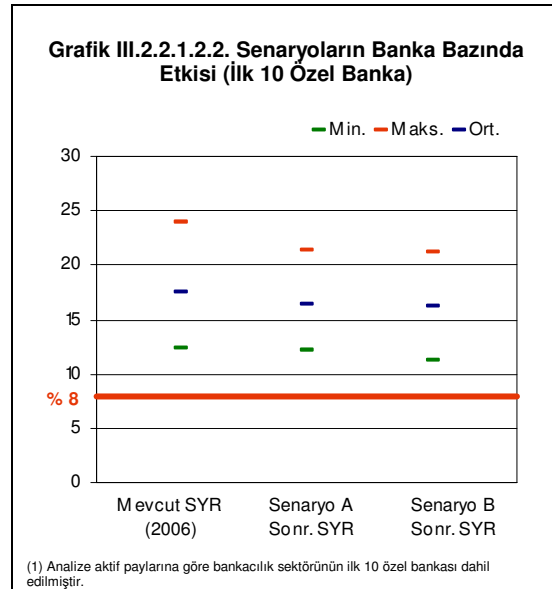
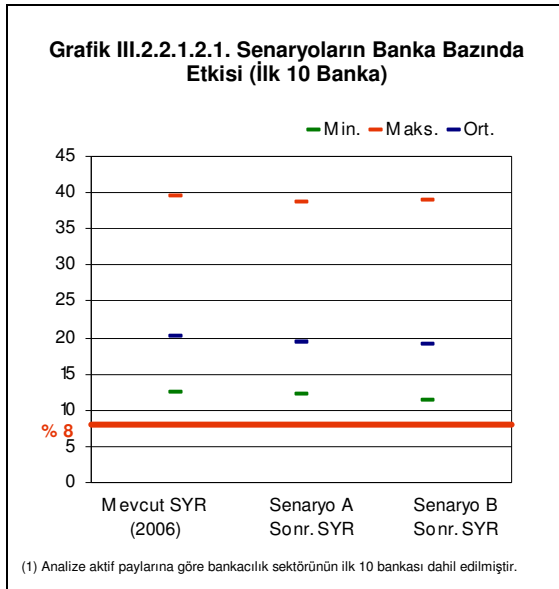
Faiz şokunun yabancı para cinsinden aktif ve pasiflere etkisi incelendiğinde ise Senaryo A ve Senaryo B'de Aralık 2006 itibariyle faiz gelirlerinde azalış meydana gelmekle beraber, söz konusu gelir azalışı, Aralık 2005 dönemine kıyasla daha düşüktür.

ii) Faiz artışlarının Türk parası cinsinden iskontolu menkul kıymetlerin piyasa değerinde oluşturacağı kayıplar, 2006 yılı Aralık ayı itibariyle 2005 yılı Aralık ayına göre her iki senaryoda da artmakla birlikte, oluşan değer kayıplarının özkaynaklara oranı azalmıştır.

iii) Eurobond portföyünde doğacak değer kayıpları tutar olarak artarken, güçlenen özkaynak yapısına bağlı olarak özkaynaklara oranı azalmıştır.

Sonuç olarak, bankacılık sektörünün 2006 yılı Aralık ayında güçlenen özkaynak yapısı göz önüne alındığında, şoklar karşısında meydana gelebilecek zararların özkaynaklara oranı azalmaktadır.

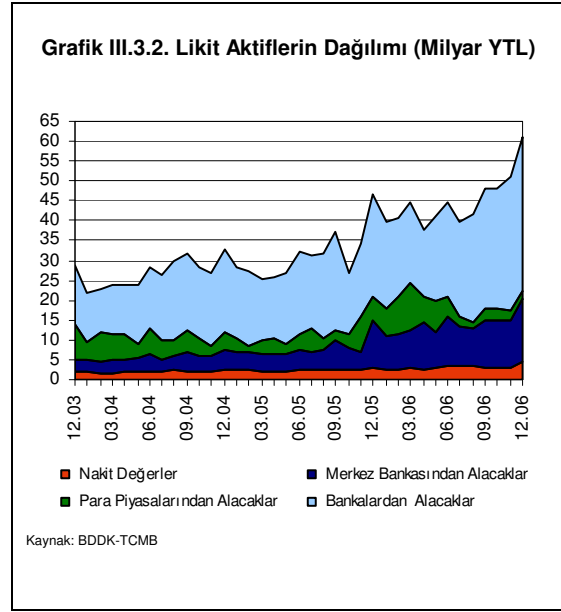
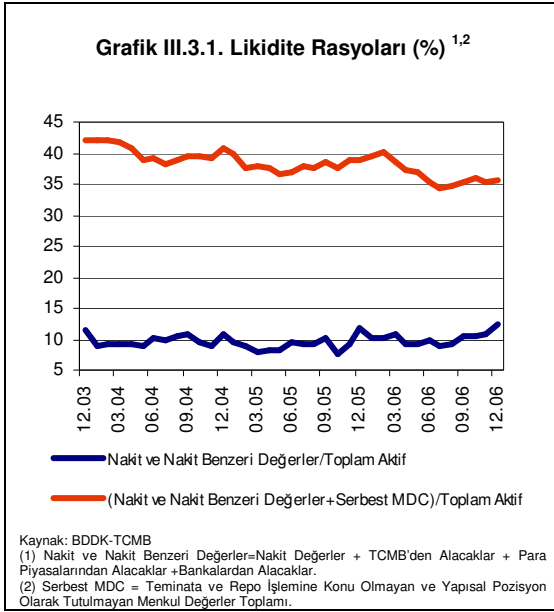
A ve B senaryolarının, aktif paylarına göre ilk 10 bankanın SYR'leri üzerindeki etkileri incelendiğinde, maksimum, minimum ve ortalama SYR'lerde önemli bir etki yaratmadığı görülmektedir.

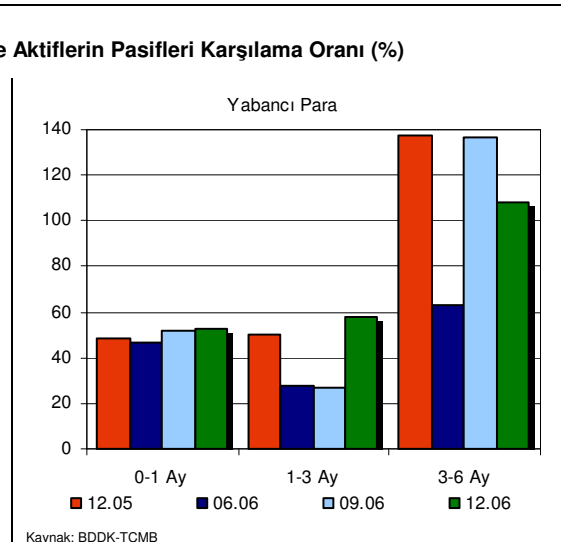
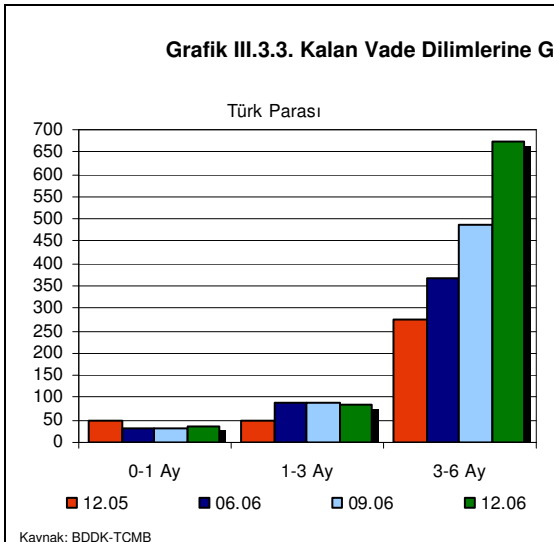
Piyasa Riski bölümünde yer alan Senaryo A çerçevesinde uygulanan piyasa riski şoklarının Finansal Sağlık Endeksini oluşturan göstergelere uygulanması sonucunda 2006 yılı sonunda endeks 117,6'dan 113,8'e düşmektedir.

III.3. Likidite Riski

Kredi genişlemesine karşın, bankacılık sektöründe nakit ve nakit benzeri değerlerden oluşan likit varlıkların belli bir seviyeyi koruduğu ve 2006 yılı Temmuz ayından itibaren artış eğiliminde olduğu dikkat çekmektedir. Bu değerlerin toplam aktiflere oranı, Aralık ayı itibariyle yüzde 12,5 olarak gerçekleşmiş ve son 3 yılın en yüksek değerini almıştır. Teminata ya da repoya konu olmayan serbest menkul değerlerin dikkate alınması durumunda ise oranın 2006 yılı Aralık ayı itibariyle yüzde 35,8 olduğu görülmektedir (Grafik III.3.1). Bu oranda görülen azalış eğilimi, banka bilançolarının krediler lehine değişmesiyle menkul değer portföyünün payının azalmasından kaynaklanmaktadır.

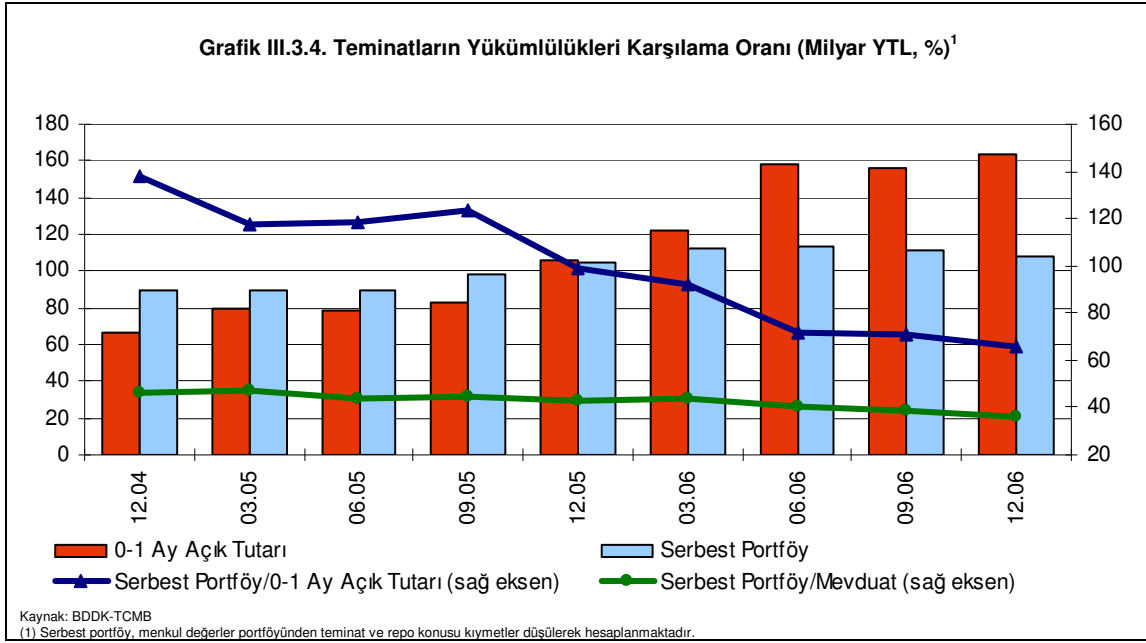

Nakit Değerler, TCMB'den Alacaklar, Para Piyasalarından Alacaklar ve Bankalardan Alacaklar kalemlerinden oluşan nakit ve nakit benzeri değerlerin dağılımı incelendiğinde, bankaların likit aktifleri arasında en büyük paya bankalardan alacaklar kaleminin sahip olduğu görülmektedir. Para piyasasından olan alacaklar kaleminde 2006 yılı Mayıs ayından itibaren görülen azalış devam etmektedir. Merkez Bankası'ndan alacaklar kalemi ise artışını sürdürmektedir (Grafik III.3.2).

Türk parasında kalan vadesi 0-1 ay arasında olan aktiflerin aynı vadedeki pasifleri karşılama oranı, yükümlülüklerin kısa vadeli olmasına bağlı olarak düşük gerçekleşmektedir. Buna karşılık, 2006 yılının son çeyreğinde, kalan vadesi 3-6 ay olan aktiflerin pasifleri karşılama oranında ise bu vade dilimindeki varlıkların yükselmesi sebebiyle artış eğilimi devam etmiştir.

Yabancı para da ise 2006 yılı Aralık ayı itibariyle, kalan vadesi 0-1 ve 1-3 ay arası varlıkların son üç aylık dönemde gösterdikleri artış doğrultusunda aktiflerin pasifleri karşılama oranı yükselerek, yüzde 50'nin üzerinde gerçekleşmiştir. Kalan vadesi 3-6 ay arasında olan aktiflerin pasifleri karşılama oranında ise, bu vade dilimindeki yükümlülüklerde görülen artışın etkisiyle azalış görülmektedir (Grafik III.3.3).

Geçici bir likidite sıkışıklığı durumunda Merkez Bankası tarafından bankalara likidite temini için kabul edilebilecek teminatlar arasında yer alan serbest menkul değer portföyünün, vadesine 0-1 ay kalan aktif ile pasif kalemler arasındaki açık tutarını karşılama oranı, 2005 yılı sonuna kadar yüzde 100'ün üzerinde seyrederken, bu dönemden itibaren 2006 yılı Haziran ayı sonuna kadar düşüş eğilimi göstermiş ve daha sonra nispeten yatay bir seyir izlemiştir. Serbest Portföy/Mevduat oranının ise 2005 yılı sonunda yüzde 43 iken, 2006 yılı Aralık ayında yüzde 36,4 olarak gerçekleştiği görülmektedir (Grafik III.3.4).

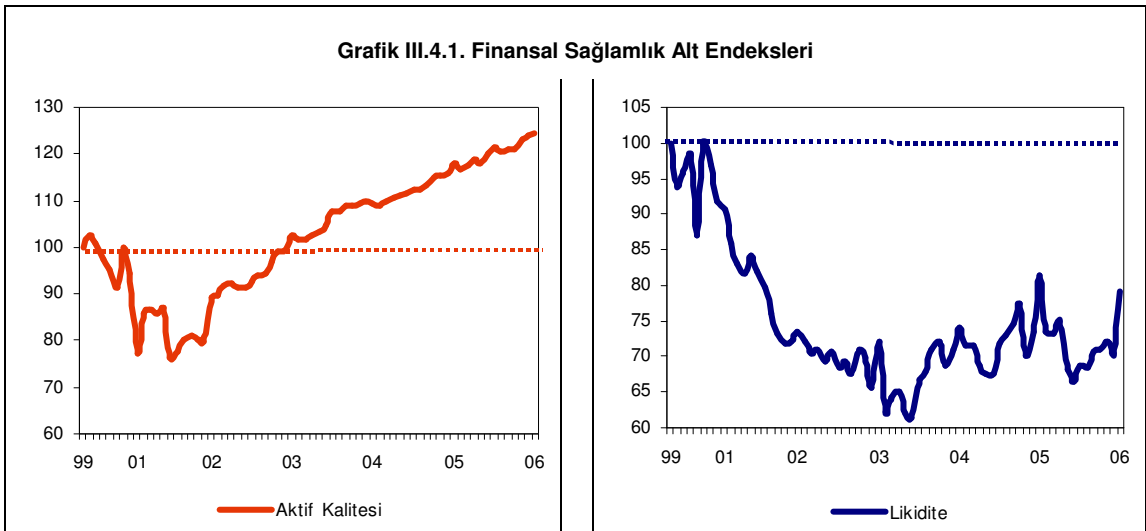
Genel olarak, Türk bankacılık sektörünün temel fon kaynağı olan mevduatlar 0-3 ay vadede, temel varlıkları olan menkul kıymetler ve krediler ise daha uzun vadede yoğunlaşmaktadır. Mevduatın kısa vadeli yapısına karşın, özellikle vadeli tasarruf mevduatının önemli bir kısmının sürekli yenilenen mevduat niteliğinde olması, vade uyumsuzluğunun olumsuz etkisini görece olarak hafifletmektedir.

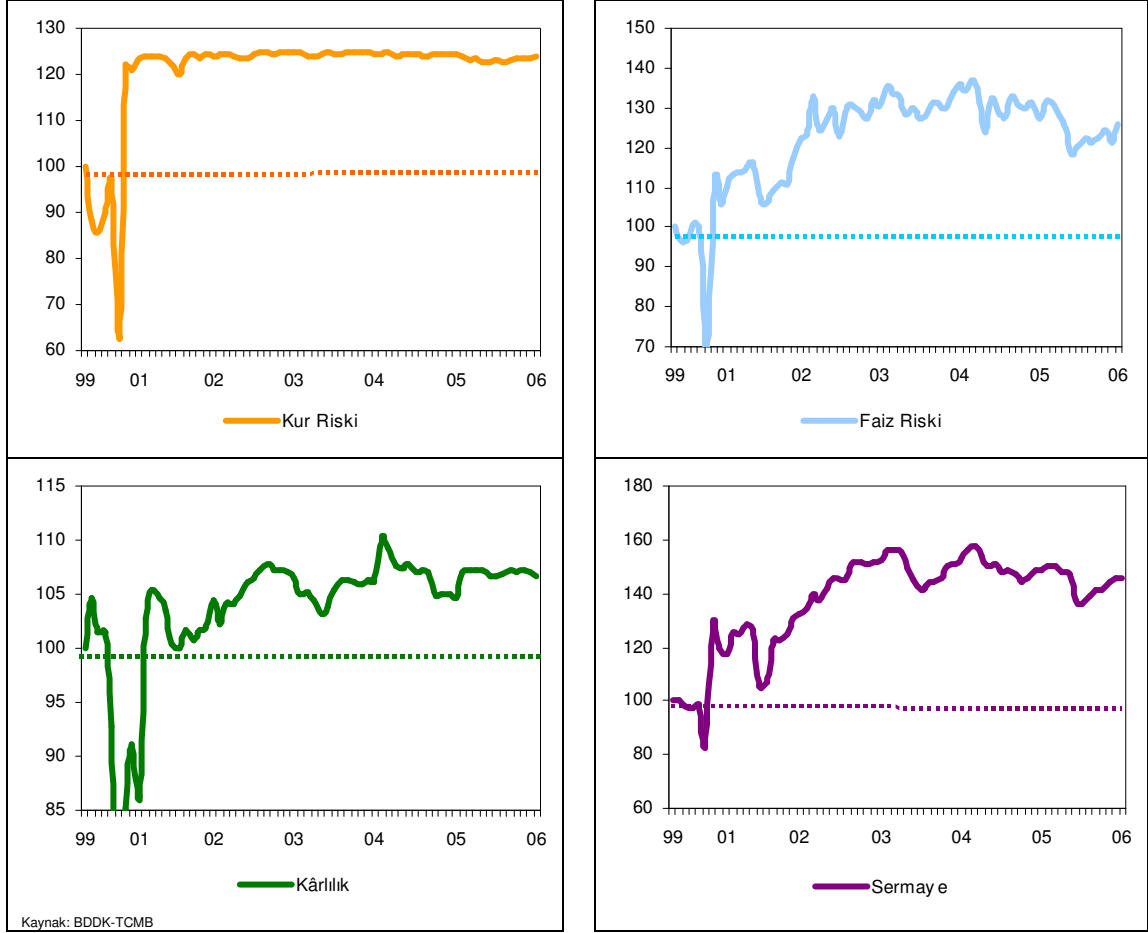
III.4. Finansal Sağlık Endeksi

Finansal Sağlık Endeksi (FSE)'nin oluşturulmasında, bankacılık sektörünün risklerini ve kırılganlıklarını yansıtacak rasyolar seçilerek, bir "bileşik gösterge" ortaya konulmuş ve sektörün sağlığı bu endeksin ne yönde hareket ettiğine bakılarak incelenmiştir. Endeksin oluşturulmasında altı alt göstergedен yararlanılmıştır, bunlar; aktif kalitesi, likidite, kur riski, faiz riski, kârlılık ve sermaye yeterliliği endeksleridir (Kutu III.4.1).

Kutu III.4.1. Finansal Sağlık Endeksi Değişkenleri				
	Finansal Sağlık Göstergeleri	Endekse Etkinin Yönü	Ağırlık	
Aktif Kalitesi	Brüt Takipteki Alacaklar / Brüt Kredi	negatif	0,33	
	Net Takipteki Alacaklar / Özkaynaklar	negatif	0,33	
	Duran Aktifler / Toplam Aktifler ¹	negatif	0,33	
Likidite	Likit Aktif / ToplamAktif ²	pozitif	0,40	
	3 Aya Kadar Vadeli Aktif / 3 Aya Kadar Vadeli Pasif	pozitif	0,60	
Kur Riski	Bilanço İçi Yabancı Para Pozisyonu / Özkaynaklar ³	negatif	0,50	
	Yabancı Para Net Genel Pozisyonu / Özkaynaklar ⁴	negatif	0,50	
Faiz Riski	(1 Aya Kadar Faize Duyarlı TP Cinsi Aktifler - 1 Aya Kadar Faize Duyarlı TP Cinsi Pasifler) / Özkaynaklar ⁵	negatif	0,50	
	(1 Aya Kadar Faize Duyarlı YP Cinsi Aktifler - 1 Aya Kadar Faize Duyarlı YP Cinsi Pasifler) / Özkaynaklar ⁵	negatif	0,50	
Kârlılık	Net Kâr / Toplam Aktif	pozitif	0,50	
	Net Kâr / Özkaynaklar	pozitif	0,50	
Sermaye Yeterliliği	Serbest Sermaye / Toplam Aktif ⁶	pozitif	0,50	
	Sermaye Yeterliliği Rasyosu	pozitif	0,50	

(1) Duran Aktifler; iştirak, bağlı ortaklık, elden çıkarılacak kıymetler, sabit kıymetler ve net takipteki alacaklar toplamından oluşmaktadır.
(2) Likit Aktifler; nakit değerler, Merkez Bankası, piyasalar, bankalar ve ters repo işlemlerinden alacaklar toplamından oluşmaktadır.
(3) Özkaynaklar, yasal özkaynak tanımı olup, bilançonun pasifinde yer alan özkaynak tanımından farklıdır. Hesaplama mutlak değer olarak yapılmıştır.
(4) Bilanço içi yabancı para pozisyonu ile bilanço dışı kalemlerin toplanması ile yabancı para net genel pozisyonu elde edilmektedir. Hesaplama mutlak değer olarak yapılmıştır.
(5) Hesaplama mutlak değer olarak yapılmıştır.
(6) Serbest sermaye, özkaynak tutarından duran aktiflerin çıkarılmasıyla hesaplanmaktadır.

FSE'yi oluşturan alt endeksler incelendiğinde (Grafik III.4.1);

i. Aktif Kalitesi Endeksi: 2005 yılı sonunda 117,8 olan aktif kalitesi endeksi, gerek duran aktiflerin toplam aktifler içindeki payının ve gerekse takibe dönüşüm oranının gerilemesi nedeniyle artmaya devam ederek, 2006 yılı sonunda 124,6 olarak gerçekleşmiştir.

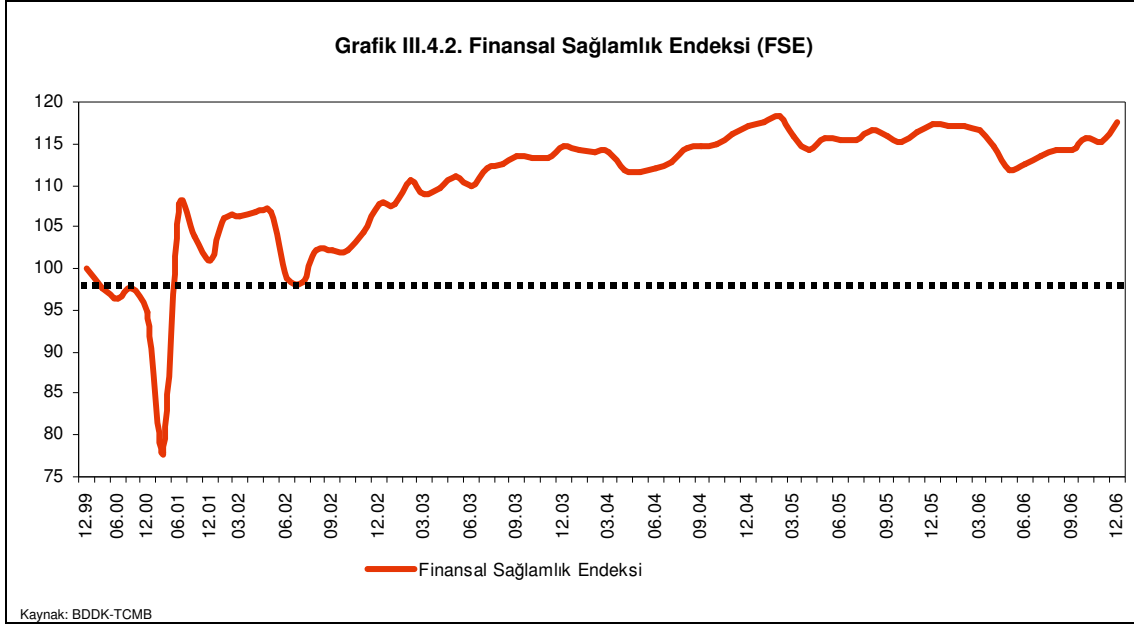
ii. Likidite Endeksi: 2006 yılının Mayıs ayında düşüş göstererek 66,4'e gerileyen likidite endeksinde gerçekleşen hızlı iyileşme sonrasında Aralık 2006 tarihi itibarıyla endeks 79,2'ye yükselmiştir.

iii. Kur Riski Endeksi: İstikrarlı bir seyir izleyen kur riski endeksi, Aralık 2006 tarihinde 123,7 olarak gerçekleşmiştir. Bankacılık sektörünün açık pozisyonunun sınırlı olması nedeniyle kur riski endeksi dalgalanmadan etkilenmemiştir.

iv. Faiz Riski Endeksi: Aralık 2005'te 127,6 olan faiz riski endeksi, Aralık 2006'da 125,7'ye gerilemiştir. Faiz riski endeksinin düşüşünde, Türk parası cinsinden 1 aya kadar faize duyarlı aktiflerin, 1 aya kadar faize duyarlı pasifler arasındaki farkın özkaynaklara oranındaki artış etkili olmuştur.

v. Kârlılık Endeksi: 2005 yılı sonunda 104,6 olarak gerçekleşen endeks, bankacılık sektörünün hem aktif hem de özkaynak kârlılığının artmasına bağlı olarak 2006 yılı sonunda 106,7'ye yükselmiştir.

vi. Sermaye Yeterliliği Endeksi: 2005 yılı sonu itibariyle 148,5 olan endeks, sermaye yeterliliği rasyosundaki azalış sonucu 2006 yılı sonunda 145,5'e gerilemiştir.

2005 yılı sonunda 117,4 olan FSE, finansal piyasalardaki dalgalanma sonucu Mayıs 2006'da 111,9 ile en düşük değeri almış ve Haziran ayından itibaren düzelerek 2006 yılı sonunda 117,6'ya yükselmiştir (Grafik III.4.2).